

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΔΠΜΣ: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ : Κ.ΣΕΡΡΑΟΣ, Ε.ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ : Ν.ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΖΩΗ
ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΥ

Δήμος Αχαρνών - Ομάδα Περιβάλλοντος Χωρική Εξειδίκευση : Ρέμα Καναπίτσας

Μαρία ΔΕΜΕΝΕΓΑ, Σοφία ΞΕΙΝΗ, Μάρθα ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ
Αρχιτέκτονες μηχανικοί ΕΜΠ
mairhde@yahoo.gr, sofia_xeini@hotmail.com, marthaoikon@yahoo.gr,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1. Αντικείμενο
- 1.2. Σκοπός
- 1.3 Μεθοδολογία

2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

- 3.1 Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά
- 3.2 Ιστορική Εξέλιξη
- 3.3 Περιβάλλον
- 3.4 Τεχνική και κοινωνική υποδομή

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ – SWOT ανάλυση

- 4.1 Γενικά χαρακτηριστικά Δήμου Αχαρνών
- 4.2 Χωρική Εξειδίκευση – Ρέμα Καναπίτσας

5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

- 5.1 Εναλλακτικά Σενάρια Παρέμβασης – Δήμος Αχαρνών
 - 5.1.1 Σενάριο Α – Τάσεων – Μη παρέμβασης – Δήμου Αχαρνών
 - 5.1.2 Σενάριο Β – Πλήρους παρέμβασης – Δήμου Αχαρνών
 - 5.1.3 Σενάριο Γ – Ήπιας παρέμβασης – Δήμου Αχαρνών
 - 5.1.4 Τεκμηρίωση
- 5.2 Εναλλακτικά Σενάρια Παρέμβασης – Καναπίτσα
 - 5.2.1 Σενάριο Α – Τάσεων – Μη παρέμβασης – Καναπίτσα
 - 5.2.2 Σενάριο Β – Πλήρους παρέμβασης - Καναπίτσα
 - 5.2.3 Σενάριο Γ – Ήπιας παρέμβασης – Καναπίτσα
 - 5.2.4 Τεκμηρίωση

6. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΔΕΙΦΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί η περιγραφή και η αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης του Δήμου Αχαρνών, όσον αφορά στο φυσικό περιβάλλον, στις μέχρι σήμερα περιβαλλοντικές αναπτυξιακές επιλογές του Δήμου και στις προτάσεις κατευθύνσεων διαχείρισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων με όρους αειφορίας. Δια μέσου της καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και του εντοπισμού των υφιστάμενων προβλημάτων, επιχειρείται η εξεύρεση δυνατοτήτων, προτάσεων και λύσεων ούτως ώστε να επιτευχθεί μια περιβαλλοντική αναβάθμιση του Δήμου – με όσα αυτή συνεπάγεται-. Η εργασία θα εξειδικευτεί θεματικά με την καταγραφή και τον εντοπισμό των περιβαλλοντικών ζητημάτων στην περιοχή γύρω από το ρέμα της Καναπίτσας. Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο το φυσικό περιβάλλον και κατ' επέκταση τα ρέματα, αντιμετωπίζονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό, σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και συγκεκριμένα πώς αυτό μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από το παράδειγμα της μελέτης περίπτωσης του ρέματος Καναπίτσας. **Ως υπόθεση εργασίας ορίζεται ότι η εφαρμογή κατάλληλης αναπτυξιακής πολιτικής για το Δήμο και ειδικότερα για το ρέμα Καναπίτσας, μπορεί να συνεισφέρει στην ποιοτική αναβάθμισή του.**

1.2 ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει τη δυνατότητα του Δήμου για αειφορική ανάπτυξη. Πιο αναλυτικά, επιχειρείται η αναγνώριση των πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών που εμπίπτουν σε αειφορικούς παράγοντες όπως στο περιβάλλον. Η ανάλυση των παραγόντων αειφορίας οδηγεί σε διαφορετικά σενάρια ανάπτυξης του Δήμου. Δια μέσου της συγκριτικής αξιολόγησης των σεναρίων αυτών και των συγκριτικών αποτελεσμάτων τους εξετάζεται η δυνατότητα του Δήμου για καλύτερη διαχείριση των περιβαλλοντικών του αποθεμάτων.

1.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Μεθοδολογικά, για την εξέταση του θέματος, πέρα από τη χρήση βιβλιογραφικών πηγών και τις επισκέψεις σε υπηρεσίες, πραγματοποιείται και έρευνα με καταγραφή και αποτύπωση της περιοχής μελέτης και ειδικότερα του ρέματος Καναπίτσας. Αξίζει να σημειωθεί ότι επιχειρείται η κατανόηση και καταγραφή των αναγκών του Δήμου όπως αυτές παρουσιάζονται δια μέσου των διαφορετικών κοινωνικών πολιτισμικών ομάδων που τον απαρτίζουν. Για αυτό το λόγο πραγματοποιήθηκαν και επισκέψεις τόσο στην περιοχή των ROM όσο και στο Ολυμπιακό Χωριό.

Τα άρθρα του τύπου αποτελούν, επίσης, μία από τις μεθόδους ανίχνευσης της κοινής γνώμης για τα ποικίλα θέματα που την απασχολούν. Αν και δεν πραγματοποιήθηκε εκτεταμένη μελέτη του τοπικού τύπου των Αχαρνών, όπως επιβάλλεται σε τέτοιες περιπτώσεις έρευνας, ένα προσεγγιστικό συμπέρασμα για τα θέματα ενδιαφέροντος των δημοτών του Μενιδίου εξάχθηκε από τη μελέτη μερικών φύλλων της εφημερίδας «Αχαρναϊκά Νέα» που κυκλοφόρησαν τις ημέρες επισκέψεως της ομάδας μελέτης στην περιοχή. Όπως προκύπτει, οι δημότες των Αχαρνών έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα τεχνικά έργα που έγιναν ή πρόκειται να γίνουν και αποσκοπούν στην ανάπτυξη της περιοχής τους (έργα ανάπλασης, δενδροφυτεύσεις). Επιπρόσθετα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον του κόσμου υπάρχει και για τη μελλοντική χρήση

εγκαταστάσεων που έγιναν για να εξυπηρετήσουν αθλητικές δραστηριότητες (π.χ. αυτές του Ολυμπιακού Χωριού), καθώς και για την αντιμετώπιση του θέματος των ρεμάτων.

2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Διερευνώντας τη σχέση της αστικής ανάπτυξης και του φυσικού περιβάλλοντος, διαπιστώνεται η συνεχής επέκταση του αστικού χώρου στο φυσικό περιβάλλον χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το προϋπάρχον τοπίο. Οι μη συμβατές και συχνά μη αναστρεψίμες ανθρώπινες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον, με τον κυρίαρχο -στην εποχή μας- τρόπο παραγωγής του δομημένου περιβάλλοντος επιβάλλει την σταδιακή υποβάθμιση του φυσικού χώρου και τη ριζική αλλοίωση του.

Βασικό στοιχείο του περιβάλλοντος μέσα στην πόλη είναι οι ελεύθεροι και πράσινοι χώροι, οι οποίοι μπορεί να είναι είτε φυσικοί σχηματισμοί (ρέματα, λίμνες, λόφοι, δάση, ορεινοί όγκοι κλπ.) είτε τεχνητά διαμορφωμένοι (άλσοι, πλατείες, νησίδες κλπ.). Οι πράσινοι και ελεύθεροι χώροι στην πόλη παίζουν σημαντικό ρόλο στη ποιότητα ζωής των κατοίκων, καθώς από την ύπαρξή τους προκύπτουν σημαντικά οφέλη (Μπελαβίλας 2009):

- βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα
- συμβάλλουν στη μείωση της θερμοκρασίας
- απορροφούν τους θορύβους της πόλης
- είναι τα τελευταία καταφύγια βιοποικιλότητας στα αστικά κέντρα
- μειώνουν τον κίνδυνο πλημμύρων, καθώς απορροφούν το νερό της βροχής, εμπλουτίζοντας ταυτόχρονα τον υδροφόρο ορίζοντα.
- είναι χώροι αναψυχής, χαλάρωσης, άθλησης, περιπάτου, κοινωνικής συναναστροφής, πολιτισμού
- αναβαθμίζουν το αστικό περιβάλλον, βελτιώνουν την ελκυστικότητα και επισκεψιμότητα μιας περιοχής

Τα στοιχεία του περιβάλλοντος μέσα στην πόλη συναντώνται με διάφορες μορφές : πλατείες, πάρκα, δενδροφυτεύσεις κατά μήκος των δρόμων, νησίδες πρασίνου, κήποι, άλση, αγροτική-ημιαγροτική γη, φύτευση δωματίων, δάση, λόφοι, βοτανικοί κήποι, υδάτινα στοιχεία (ρέμα, λίμνη, πηγές, παραλία, κλπ.). Οι παραπάνω χώροι ανάλογα με τη θέση τους στην πόλη χωρίζονται σε αστικούς και περιαστικούς και ανάλογα με τη σημασία και την εμβέλειά τους διακρίνονται σε τοπικούς, υπερτοπικούς εθνικούς και μητροπολιτικούς. Κάποιοι από τους παραπάνω χώρους έχουν σημαντική οικολογική αξία, όπως τα δάση, τα ρέματα, οι λίμνες, ενώ κάποιοι άλλοι έχουν περισσότερο αστικό χαρακτήρα, όπως οι πλατείες και οι νησίδες. Στους ελεύθερους χώρους και χώρους πρασίνου στην πόλη μπορούν να συμπεριληφθούν, επίσης, και οι ανοιχτοί αρχαιολογικοί χώροι. Εν δυνάμει ελεύθεροι χώροι μπορούν να χαρακτηριστούν οι εγκαταλελειμμένες σιδηροδρομικές γραμμές και τα στρατόπεδα.

Στον Δήμο Αχαρνών υπάρχει ιδιαίτερα πλούσιο φυσικό περιβάλλον και απαντώνται πολλές από τις παραπάνω κατηγορίες.

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικότερα, κάποια στοιχεία για τα ρέματα, καθώς στην κατηγορία αυτή έγκειται και η χωρική εξειδίκευση, το ρέμα της Καναπίτσας.

Ως ρέμα ορίζεται κάθε φυσική ή διευθετημένη¹ διαμόρφωση της επιφάνειας του εδάφους (κοιλότητα), η οποία λειτουργεί ως αποδέκτης και αγωγός των υδάτων

¹ Η διευθέτηση υδατορέματος συνιστά την επέμβαση που γίνεται σε αυτό, με σκοπό να βελτιωθούν οι συνθήκες ροής, να μειωθούν οι κίνδυνοι από πλημμύρες και να ελεγχθούν οι διαβρώσεις και οι

(βροχοπτώσεις, φυσικές πηγές) και εξυπηρετεί την απορροή - εξασφαλίζει δηλαδή τη διόδευση των υδάτων προς άλλους αποδέκτες μεγαλύτερης χωρητικότητας (μεγαλύτερα ρέματα, ποτάμια, θάλασσες,..)- σε χαμηλότερες στάθμες (Ερευνητικό ΕΜΠ, 1996). Πρόκειται για *‘πιχλώσεις της επιφάνειας της γης, δια των οποίων συντελείται η απορροή προς τη θάλασσα των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς. Εκτός, όμως της λειτουργίας τους αυτής, τα εν λόγω ρέματα αποτελούν, επίσης, φυσικούς αεραγωγούς, ενώ μαζί με την χλωρίδα και πανίδα τους είναι οικοσυστήματα με ιδιαίτερο μικροκλίμα που συμβάλλουν πολλαπλώς στην ισορροπία του περιβάλλοντος. Εν όψει τούτων, είναι επομένως ζωτική η σημασία της εντάξεως και ενσωματώσεως τους στους οικισμούς’* (Μ.Δεγκέρης, *Ο Δωδεκάδελτος του Περιβάλλοντος. Εγκόλπιο Βιώσιμου Αναπτύξεως*). Πρόκειται, λοιπόν για ενδιαφέροντες φυσικούς σχηματισμούς – πόρους, οι οποίοι αποτελούν σημαντική περιβαλλοντική κληρονομιά και οφείλουν να διαφυλαχθούν, ως *‘διατηρητέου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος’*. Τα ρέματα προστατεύονται για περιβαλλοντικούς λόγους, μέσω του καθορισμού της θέσης και του εύρους των στοιχείων τους (πρανή, κοίτη), δηλαδή μέσω του καθορισμού των οριογραμμών τους, ενώ οφείλεται να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε να προβλεφτεί ο αναγκαίος κοινόχρηστος χώρος, ο οποίος διασφαλίζει την απρόσκοπτη επιτέλεση της φυσικής του λειτουργίας.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω ανάλυση των τάσεων διαχείρισης των ρεμάτων, που επικρατεί στις μέρες μας, αφού εμπίπτει στη μελέτη περίπτωσης που θα εξετάσουμε.

Η κυρίαρχη αντίληψη που επικρατούσε, μέχρι πρόσφατα, όσον αφορά στο σχεδιασμό των ρεμάτων που εντάσσονται στον αστικό ιστό, ήταν αυτή της εξαφάνισης της κοίτης τους και της υδραυλικής διευθέτησης σε κλειστούς αγωγούς. Οδοί κυκλοφορίας διαμορφώνονται κατόπιν επάνω από τους κλειστούς αγωγούς. *‘Οι Έλληνες απέφευγαν να χαράζουν δρόμους, σε κάθε περίπτωση που το νερό είχε την καλοσύνη να αναλάβει το έργο αυτό. Σε τούτη τη χώρα, όπου ο άνθρωπος ελάχιστα αντιτίθεται στη δουλειά που κάνει η φύση, οι χείμαρροι είναι δρόμοι βασιλικοί, τα ρυάκια δρόμοι επαρχιακοί και τα χαντάκια δρόμοι κοινοτικοί. Οι καταγίδες έχουν αναλάβει το έργο των μηχανικών που κατασκευάζουν γέφυρες και η βροχή συντηρεί, ανεξέλεγκτα, τους δρόμους μικρής και μεγάλης κυκλοφορίας’* (Ε.Αμπού, *‘Ο βασιλεύς των ορέων’*). Οι πρώτες συστηματικές επεμβάσεις στα ρέματα επιχειρήσαν την ένταξη τους στην τεχνική υποδομή των δικτύων της πόλης. Τα ρέματα αποτελούν το αδάπανο υποκατάστατο αποχετευτικών και οδικών έργων. Η αστικοποίηση του Αθηναϊκού χώρου δημιούργησε τους όρους εμπορευματοποίησης των ρεμάτων απαξιώνοντας τα φυσικά χαρακτηριστικά τους. Τις περισσότερες φορές, οι φυσικοί αγωγοί απορροής των υδάτων είτε μπαζώνονται ή υφίσταντο σημειακές επιχωματώσεις και μείωση της διατομής της κοίτης τους, είτε παραμένουν εγκαταλελειμμένοι στην τύχη τους και στην όποια προαίρεση των κατοίκων, με αποτέλεσμα να αναιρείται η συνέχεια του λειτουργικού τους χαρακτήρα και η ενιαία αντιμετώπιση τους. Η ανυπαρξία οποιασδήποτε περιβαλλοντικής ευαισθησίας για την ενσωμάτωσή τους στην πόλη, γίνεται ακόμη πιο έκδηλη αν λάβει κανείς υπόψη την αυθαίρετη ανάπτυξη διαφόρων βιομηχανικών δραστηριοτήτων, που εξυπηρετείται από την ευκολία διάθεσης των λυμάτων τους, στους υδάτινους αποδέκτες. Καταυτόν τον τρόπο, μετατρέπονται σε χώρους διάθεσης και απόρριψης μπαζών, σκουπιδιών και λυμάτων είτε από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις είτε από τους αυθαίρετους οικιστές που τους ενδιαφέρει να εξασφαλίσουν ένα ανέξοδο αποχετευτικό σύστημα.

Η αντιμετώπιση των ρεμάτων, όμως, ως χώρων, έτοιμων να μετατραπούν σε οδικές αρτηρίες ή να αποδοθούν προς οποιαδήποτε άλλη πρακτική οικοπεδοποίησης, κλεισίματος και απαξίωσης τους, επέφερε συχνά φαινόμενα πλημμυρών και

αποθέσεις φερτών υλικών. Ως διευθέτηση μπορεί να θεωρηθεί ακόμη και η υποκατάσταση του με κλειστό ή ανοικτό τεχνικό έργο.

καταστροφών². Η καταστρατήγηση των διατάξεων και η καταπάτηση και αλλοίωση της κοίτης των ρεμάτων, επιφέρει οδυνηρές επιπτώσεις, σε περιπτώσεις ακραίων καιρικών φαινομένων -όπως έχει επανειλημμένα αποδειχθεί-. Σε στιγμές ειδήλωσης έντονων καιρικών φαινομένων, οι καταστροφές από πλημμύρες καταγράφουν με τον πιο γλαφυρό τρόπο την έντονη ανάγκη διαφύλαξης της φυσικής λειτουργίας της ροής των νερών προς τους υδάτινους αποδέκτες καθώς και τα καταστροφικά αποτελέσματα των ανθρωπίνων επεμβάσεων. Οι ανθρωπογενείς επεμβάσεις στα υδατορέματα δε συνετέλεσαν απλά στη διαμόρφωση ταχέων ρυθμών απορροής της βροχής, με συνέπεια την αύξηση των πλημμυρικών αιχμών, αλλά και στον αφανισμό της παρουσίας του φυσικού στοιχείου, μέσα στην πόλη, με ότι συνέπειες αυτό επιφέρει στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων, στο αστικό μικροκλίμα και στην αισθητική υποβάθμιση.

Τα ρέματα δεν αποτελούν απλά μια σχισμή του γεωφυσικού ανάγλυφου αλλά, χάρη στην ιδιότητα τους να φέρουν κινούμενες μάζες νερού, ευνοούν την ανάπτυξη ποικίλης χλωρίδας και την προσέλευση πανίδας, συνιστώντας πολύτιμα φυσικά οικοσυστήματα και υδροβιότοπους. Μετατρέπονται, κατ' αυτόν τον τρόπο σε πλούσιες και ζωτικές ζώνες πρασίνου, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και σημαντικούς διαδρόμους μετακίνησης αέριων μαζών, συμβάλλοντας στην ανανέωση της ατμόσφαιρας των επιβαρημένων αστικών χώρων και επιτυγχάνοντας μείωση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας. (πράσινοι αεραγωγοί καθαρού αέρα από τους ορεινούς όγκους προς το κέντρο).

Επιπλέον, η περιβαλλοντική διαμόρφωση των χώρων αυτών με ανθρώπινες επεμβάσεις (δενδροφυτεύσεις κ.α.) μπορεί να συντελέσει στη βελτίωση του αστικού μικροκλίματος καθώς και στην ανάπτυξη χώρων ψυχαγωγίας για τους κατοίκους της περιοχής. Το γεγονός αυτό βρίσκεται σε απόλυτη αντίθεση με τη συνήθη αντίληψη των αστικών διαμορφώσεων. Κτίρια, οδοστρώματα και δημόσιοι χώροι, στις μέρες μας, κατασκευάζονται από υλικά άκρως επιβαρυντικά για το περιβάλλον, που δρουν ως θερμοσυσσωρευτές, αποθηκεύοντας, αντανακλώντας και αποδίδοντας θερμότητα προς το περιβάλλον, ακόμη και κατά τη διάρκεια της νύχτας. Επομένως, η περιβαλλοντική αξία της διατήρησης και διαμόρφωσης των ρεμάτων μέσα στο αστικό περιβάλλον είναι αδιαμφισβήτητη.

Στα πλαίσια αυτά, η οριοθέτηση των ρεμάτων κρίνεται απαραίτητη, όχι μόνο για την εξασφάλιση της απρόσκοπτης ροής των επιφανειακών υδάτων, αλλά και ως προϋπόθεση για την προστασία του περιβάλλοντος και της φυσικής οντότητας του ρέματος, σε ένα τεχνητά διαμορφωμένο αστικό τοπίο, που χαρακτηρίζεται από τη δυναμική συγκέντρωση δραστηριοτήτων. Σήμερα, με την ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης προωθείται η προστασία αυτών των σημαντικών ενδιαιτημάτων με την κατά το δυνατόν διατήρηση τους σε ανοικτή διατομή, ενώ και μέσα από το θεσμικό πλαίσιο γίνονται προσπάθειες προστασίας και διατήρηση της φυσικής τους κατάστασης και της διασφάλισης της λειτουργίας τους. Στην κατεύθυνση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, τα ρέματα αντιμετωπίζονται πλέον ως σημαντικό στοιχείο του αστικού οικοσυστήματος και όχι μόνο ως φυσικοί υδραυλικοί υποδοχείς – αντιπλημμυρικοί αγωγοί. Σταδιακά, αρχίζει να γίνεται πεποίθηση ότι η οριοθέτηση των ρεμάτων και η προστασία των φυσικών σχηματισμών – οικοσυστημάτων τους δύναται να συμβάλλει πολλαπλώς στην ισορροπία του περιβάλλοντος. Η ολοκληρωμένη οικολογική διαχείριση

² Το φαινόμενο της κατακρήμνισης αναφέρεται στην διαδικασία επανόδου στη γη των υδρατμών της ατμόσφαιρας με τη μορφή χιονιού ή βροχής. Όταν ο ρυθμός κατακρήμνισης ξεπεράσει το ρυθμό διήθησης στο έδαφος και στη συνέχεια την ικανότητα του εδάφους σε επιφανειακή συγκράτηση του, τότε η εντεινόμενη επιφανειακή απορροή επιφέρει πλημμυρικά φαινόμενα. Η πλημμυρική κατάκλιση πρακτικά σημαίνει την υπέρβαση της μέγιστης παροχής νερού την οποία μπορεί να απορροφήσει ή να διαχειριστεί ένα ρέμα. Όταν η στάθμη των υδάτων ξεπεράσει υψομετρικά τα πρανή της κοίτης ενός ρέματος παρατηρείται πλημμυρική κατάκλιση, προκαλώντας ενδεχομένως καταστροφές, στις παρακείμενες περιοχές, που μπορεί να οφείλονται και σε τοπικές συνθήκες, ανεξαρτήτως της εντάσεως των καιρικών φαινομένων.

των ρεμάτων, αποσκοπώντας στην προστασία και ορθή διαχείριση τους υιοθετεί ως αρχές σχεδιασμού τη μη κάλυψη των ρεμάτων, τη διατήρηση του φυσικού τους περιβάλλοντος και την ένταξη τους στο ενιαίο δίκτυο των αστικών χώρων πρασίνου. Όσον αφορά τις τεχνικές αρχές των επεμβάσεων σε ρέματα, αυτές συνίστανται σε τεχνικές προστασίας του φυσικού – ενιαίου χαρακτήρα τους, μέσω έργων διευθέτησης, με στόχο : τον περιορισμό της μεταφοράς φερτών υλών, την επιβράδυνση της ροής και τη μείωση των ταχυτήτων της, τον περιορισμό της μεταφοράς απορριμμάτων και τον περιορισμό της ρύπανσης των ρεμάτων από τη διοχέτευση υγρών αποβλήτων.

3. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Προσδιορισμός θέσης της περιοχής μελέτης (τόσο του Δήμου, όσο και του ρέματος Καναπίτσας σε σχέση με τον αστικό ιστό)

3.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ο Δήμος Αχαρνών (Μενίδι) βρίσκεται στα βορειοδυτικά της Αθήνας και σε απόσταση 11 περίπου χιλιομέτρων από αυτή. Η διοικητική περιφέρειά του οριοθετείται:

Προς Βορρά:

Από το Δήμο Αυλώνας και την κοινότητα Μαλακιάσας.

Προς Ανατολάς:

Από τους Δήμους Νέας Ερυθραίας, Κηφισιάς και Μεταμόρφωσης και τις κοινότητες Αφιδνών (Κιούρκων), Αγ. Στεφάνου, Κρουονερίου, Εκάλης.

Προς Νότο:

Από τους Δήμους Αγίων Αναργύρων και Καματερού.

Και Δυτικά:

Από τους Δήμους: Ζεφυρίου, Άνω Λιοσίων και Φυλής

Η βόρεια πλευρά της διοικητικής περιφέρειας του Δήμου καταλαμβάνεται από τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας και η νότια πλευρά του από τον οικιστικό ιστό της πόλης. Η συνολική έκταση του Δήμου είναι 4636,4 ha, από τα οποία τα 448,6 ha καταλαμβάνει ο όγκος της Πάρνηθας και ο πρωτογενής τομέας γενικά, 1550 ha βρίσκονται εντός ορίου ΓΠΣ, ενώ άλλα 150,7 για ένταξη στο σχέδιο.

Η περιοχή του Δήμου Αχαρνών είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη και μπορεί να χωριστεί σε δύο ζώνες :

- α) την ορεινή που περιλαμβάνει τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας
- β) την πεδινή που περιλαμβάνει το υπόλοιπο τμήμα

Με την απόφαση 25.638/27-3-1969 (ΦΕΚ 236/Β/1969), ορίζεται η Πάρνηθα ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η πεδινή περιοχή του Δήμου αποτελούσε μέχρι πρόσφατα γεωργοκτηνοτροφική γη, αλλά η πληθυσμιακή πίεση στο λεκανοπέδιο και η διαφοροποίηση της γαιοπροσόδου λειτούργησε υπέρ της εγκατάλειψής της και της δημιουργίας εκτεταμένου οικιστικού δικτύου. Η άναρχη οικιστική ανάπτυξη επέφερε καταστροφές στην ύπαρξη πολλών και σημαντικών ρεμάτων, που λειτουργούσαν ως δίκτυο απορροής των ομβρίων με αποτέλεσμα την εμφάνιση πλημμυρικών φαινομένων. Στην περιοχή του Δήμου βρίσκονται χωροθετημένες χρήσεις υπερτοπικής σημασίας

(αεροδρόμιο, τέσσερα στρατόπεδα, αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου, εγκαταστάσεις ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, Ελληνικής Αστυνομίας, Ανθαγοράς κλπ), πολλές φορές εντός κατοικημένων περιοχών. Οι χρήσεις αυτές σε συνδυασμό με την εκτεταμένη κατάτμηση της γης και την αυθαίρετη δόμηση έχουν δημιουργήσει μια απαράδεκτη περιβαλλοντική πραγματικότητα.

Εικόνα 1 : Η θέση του Δήμου Αχαρνών στο Λεκανοπέδιο
Πηγή : wikipedia, ίδια επεξεργασία

Η θέση του Δήμου είναι στρατηγική αφού βρίσκεται στο σημείο όπου η Αττική συνδέεται γεωμορφολογικά με το Θωριάσιο Πεδίο και τη Βοιωτία. Μέχρι τώρα η περιοχή αντιμετωπίστηκε από το κράτος ως εδαφικό απόθεμα για τη χωροθέτηση διαφόρων λειτουργιών, όπως προαναφέρθηκε. Έτσι χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη στρατοπέδων και εγκαταστάσεων άλλων δημοσίων υπηρεσιών, που όμως δεν διατηρούν ιδιαίτερη σχέση με την τοπική κοινωνία και λειτουργούν ως εμπόδια στον αστικό ιστό της. Επιπρόσθετα, ένα ακόμη πλήθος άλλων δραστηριοτήτων εγκαταστάθηκε στην περιοχή εκμεταλλευόμενο τη φτηνή γη της με αυξημένες, όμως, δυνατότητες κυκλοφορίας.

Σύμφωνα με το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, ο Δήμος Αχαρνών ανήκει στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας και εντάσσεται στη χωροταξική υποενοότητα του Λεκανοπεδίου, με χαρακτηριστικά Δήμου υπερτοπικής σημασίας. Για πολλά χρόνια έως και σήμερα ο Δήμος Αχαρνών δέχεται την εκφόρτιση σοβαρών μητροπολιτικών και περιφερειακών προβλημάτων χωρίς την αναγκαία πρόβλεψη των επιπτώσεων στην κοινωνική ζωή αυτής καθ' αυτής της πόλης.

3.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο Δήμος Αχαρνών υπήρξε ένας μικρός αγροτικός οικισμός περιτριγυρισμένος από μεγάλες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης και χαρακτηρίζεται από μια φυσική οριοθέτηση του αστικού του χώρου (Πάρνηθα, Κηφισός,..). Ο ευρύτερος χώρος χαρακτηριζόταν από ασυνέχεια και χαμηλής πυκνότητας αστική οργάνωση (χαμηλή δόμηση), συνιστώντας τον περιαστικό χώρο της πρωτεύουσας, με εμφανή τα χαρακτηριστικά της ημιαγροτικής υπαίθρου. Η πρώτη ένταξη της περιοχής στο σχέδιο πόλης στόχευε στην οργάνωση της δόμησης της περιοχής, δεδομένου ότι σταδιακά άρχιζε να επεκτείνεται και το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας. Τα τελευταία χρόνια, η περιοχή του Δήμου Αχαρνών έχει υποστεί συνεχείς και έντονες πιέσεις, στα πλαίσια της διάχυσης του αστικού ιστού της Αθήνας. Η δομημένη έκταση αυξήθηκε εις βάρος της άλλοτε δασικής και αγροτικής γης (είτε με νόμιμο είτε με αυθαίρετο τρόπο). Η έντονη αύξηση της οικιστικής γης επέφερε σημαντικές επιδράσεις στη φυσιογνωμία της περιοχής και στη σχέση της με το φυσικό περιβάλλον.

Η εγκατάσταση των προαναφερόμενων ασύμβατων δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την εκτός σχεδίου νόμιμη και παράνομη δόμηση συνετέλεσαν σε μία άναρχη ανάπτυξη της περιοχής με μεγάλη διασπορά εγκαταστάσεων βιομηχανιών – βιοτεχνιών, μικρή πυκνότητα πληθυσμού και κατασπατάληση της αγροτικής γης. Αυτή η διαδικασία αστικοποίησης οδήγησε στη σημερινή μορφή του πολεοδομικού ιστού του Δήμου Αχαρνών. Αυτός χαρακτηρίζεται από ένα μικρό πυρήνα με πυκνό αστικό ιστό, ο οποίος περιβάλλεται από διακριτές οικιστικές ενότητες που διατηρούν χαλαρή σχέση μεταξύ τους αλλά και με τον πυρήνα. Μία εικόνα της διάσπαρτης αστικοποίησης δίνεται από τα αραιοδομημένες και μη συνεκτικές οικιστικές περιοχές, την ασαφή οργάνωση των κεντρικών λειτουργιών και την εκτός σχεδίου δόμηση. Άλλα προβλήματα που διαπιστώνονται στην περιοχή αφορούν στα θέματα των τεχνικών (ανυπαρξία δικτύου απορροής ομβρίων υδάτων) και κοινωνικών υποδομών, των κοινόχρηστων χώρων και στα ζητήματα του περιβάλλοντος.

3.3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής έκτασης του Δήμου και συγκεκριμένα το 72% καταλαμβάνεται από δασικές εκτάσεις, το 7,5% από καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις και το υπόλοιπο 20% περίπου από οικισμούς, δρόμους κλπ. Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, η δραστηριότητα στον τομέα αυτό στην περιοχή του Δήμου είναι περιορισμένη. Ο πρωτογενής τομέας τείνει προς εγκατάλειψη και μαζί και το επάγγελμα του γεωργού και του κτηνοτρόφου που άλλοτε ανθούσε στην περιοχή³.

Παρατηρείται κáθητη μείωση στις ετήσιες και δενδρώδεις καλλιέργειες και στις αμπελοκαλλιέργειες. Αντίθετα παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση στις καλλιέργειες λαχανικών και ανθέων με αρνητικές εν τούτοις επιπτώσεις στην παραγωγικότητα των γαιών αυτών, λόγω εξάντλησης των εδαφών. Τέλος υπάρχει συστηματική αύξηση της εκτροφής προβάτων και γαιών, παρόλη την έλλειψη βοσκοτόπων. Η διατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων έχει θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που δέχεται έντονες πιέσεις από την συγκέντρωση άλλων κλάδων παραγωγής του πληθυσμού. Η ανταγωνιστικότητα στην αγορά εργασίας μεταξύ των τριών κλάδων παραγωγής έχει αρνητικές επιπτώσεις στην έκταση και διαρθρωτική εξέλιξη του πρωτογενούς τομέα.

³ Αυτό εξάλλου διαπιστώνεται τόσο από τη μειωμένη παραγωγή του πρωτογενή τομέα όσο και από τη μείωση της γεωργικής γης. Στην δεκαετία 1981-1991, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις μειώθηκαν κατά 28%, οι εκτάσεις οικισμών κλπ. αυξήθηκαν κατά 11% και οι δασικές εκτάσεις αυξήθηκαν κατά 1,4%. Υφίσταται λοιπόν μια σταδιακή αντικατάσταση των καλλιεργούμενων γαιών με άλλες χρήσεις.

Η υψηλή συγκέντρωση μεταποιητικών μονάδων στην περιοχή αποτελεί ένα από τα βασικά της χαρακτηριστικά. Είναι πράγματι διαπιστωμένο ότι η περιοχή του Δήμου Αχαρνών αποτελεί πόλο έλξης μεταποιητικών μονάδων. Η σχετικά φθηνή γη και η ανυπαρξία ελέγχου στις χρήσεις της γης (το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων βρίσκεται εκτός σχεδίου πόλεως) ευνοεί την εγκατάσταση μεταποιητικών μονάδων⁴.

Στην περιοχή του Δήμου Αχαρνών συσσωρεύονται πολλαπλά πολεοδομικά και χωροταξικά προβλήματα, που αναφέρονται, είτε στην οργάνωση του αστικού χώρου, είτε συνδέονται με τον εκτός σχεδίου χώρο (ειδικότερα με τις τάσεις οικοδόμησης) και απορρέουν από τη θέση της περιοχής στη συνολική χωροταξική οργάνωση της Αττικής. Στο πλαίσιο αυτό είναι σαφές ότι οι επιπτώσεις του σεισμού, κυρίως σε οικιστικό και χωροταξικό πεδίο, οδήγησαν στη ραγδαία επιδείνωση των προβλημάτων αυτών. Η δυσκολία αντιμετώπισης της κατάστασης εντείνεται, τέλος, από τις εξής παραμέτρους :

1. Η θέση του Μενιδίου στον κοινωνικό διαχωρισμό του αθηναϊκού χώρου είναι χαμηλή, δεδομένου ότι βρίσκεται στο υποβαθμισμένο δυτικό τμήμα του.

2. Αποτελεί πόλο έλξης πληθυσμιακών ομάδων όπως οι τσιγγάνοι και οι οικονομικοί πρόσφυγες που η εγκατάστασή τους γίνεται με τέτοιους όρους που οξύνουν τα υπάρχοντα πολεοδομικά προβλήματα.

3. Ο σημερινός εντός σχεδίου χώρος θα εξακολουθήσει να χαρακτηρίζεται από τις ελλείψεις κοινωνικού εξοπλισμού, ελεύθερων χώρων και πρασίνου που και σήμερα παρατηρούνται, δεδομένου ότι η κάλυψη αυτών των αναγκών θα απαιτούσε τη διάθεση εξαιρετικά υψηλών πόρων⁵.

4. Στις περιοχές που παραμένουν εκτός σχεδίου, θα συνεχιστεί η παράνομη κατάκτηση της γης, η κατασκευή αυθαιρέτων κτισμάτων, η απουσία ελέγχων στις χρήσεις γης, και η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

5. Στην περιοχή θα χωροθετηθούν ή θα συνεχίσουν να είναι χωροθετημένες υπερτοπικές λειτουργίες που δεν συμβάλλουν ουσιαστικά στη λειτουργία του ίδιου του Δήμου αλλά του συνολικού πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας.

3.4 ΤΕΧΝΙΚΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Μεταφορές.

Οι σημαντικότερες ελλείψεις στο επίπεδο της τεχνικής υποδομής, παρουσιάζονται στον τομέα των μεταφορών και ιδιαίτερα στον τομέα της οδικής υποδομής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη και των υπολοίπων δικτύων υποδομής (ύδρευση, αποχέτευση). Τα προβλήματα είναι ακόμη περισσότερο οξυμένα

⁴ Οι περισσότερες βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις είναι εγκατεστημένες στις εκτός σχεδίου περιοχές και κυρίως μεταξύ της λεωφόρου Καραμανλή και του ποταμού Κηφισού και περί της οδού Δεκελείας. Παρά την εκτεταμένη εγκατάσταση μεταποιητικών επιχειρήσεων στην περιοχή, οι μονάδες είναι κατά κανόνα μικρού και μεσαίου μεγέθους με χαμηλό τεχνολογικό εξοπλισμό. Το γεγονός του χαμηλού τεχνολογικού επιπέδου των μονάδων σχετίζεται σ'ένα βαθμό με τη γενικότερη υπανάπτυξη του δικτύου παροχής υπηρεσιών και εξυπηρέτησεων στην περιοχή του Δήμου (διοίκηση, τράπεζες, κλπ.).

⁵ Στη μη βελτίωση αυτών των προβλημάτων πρέπει να προστεθεί η αναπόφευκτη επιδείνωση δύο άλλων: (α) τα προβλήματα κυκλοφορίας και στάθμευσης θα οξυνθούν, δεδομένου ότι ο δείκτης ιδιοκτησίας αυτοκινήτων θα εξακολουθήσει να ανεβαίνει. (β) η πυκνότητα του πληθυσμού και της δόμησης θα αυξηθούν, δεδομένων των δημογραφικών τάσεων, καθώς δεν υπάρχει προοπτική αλλαγής τους στο προσεχές μέλλον.

και καθοριστικά επειδή αναφέρονται σε περιοχές που έχουν κατά βάση αναπτυχθεί μέσα από διαδικασίες άναρχης και αυθαίρετης δόμησης. Οι ελλείψεις και αστοχίες στα θέματα της οδικής υποδομής έχουν επηρεάσει, και πρόκειται να επηρεάσουν και στο μέλλον, αρνητικά την ανάπτυξη και των υπολοίπων δικτύων υποδομής (ύδρευση, αποχέτευση).

Υδρευση- Αποχέτευση.

Το δίκτυο ύδρευσης του Δήμου Αχαρνών είναι μεγάλης ηλικίας. Σημαντικό ποσοστό του μήκους του ήταν ιδιωτικό και καιοσυντηρημένο. Η αλματώδης, αυθαίρετη τις περισσότερες φορές, οικιστική επέκταση επέβαλε στο Δήμο την ανάγκη να επεκτείνει το δίκτυο ύδρευσης. Εγινε λοιπόν πλήθος συνδέσεων χωρίς μελέτη αλλά σύμφωνα με τις ενίοτε απαιτήσεις. Η απουσία μελέτης ύδρευσης για το σύνολο του Δήμου είχε ως συνέπεια να γίνουν πλήθος συνδέσεων με άναρχο και μη ορθολογικοποιημένο τρόπο. Έτσι το δίκτυο αποτελείται από αγωγούς μεγάλης ηλικίας, διαφόρων διατομών και υλικών χωρίς να εξασφαλίζεται σε αριετές περιοχές η απαραίτητη πίεση του συστήματος. Οι σημαντικές ελλείψεις σε δίκτυα αποχέτευσης, ακαθάρτων και ομβρίων, αντικατοπτρίζουν την ιδιαίτερα υποβαθμισμένη θέση του Δήμου Αχαρνών σε έργα υποδομής γενικότερα και τον κατατάσσουν στη δυσμενέστερη θέση στο σύνολο των Ο.Τ.Α. του Λεκανοπεδίου. Έως σήμερα έχει καλυφθεί μόνο το 40% περίπου των αναγκών σε αποχέτευση ενώ δεν υφίσταται δίκτυο ομβρίων υδάτων λόγω έλλειψης αποδέκτη ομβρίων. Σε έκταση 12000 στρεμμάτων οικιστικής περιοχής περίπου το 40% διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης, ενώ το υπάρχον δίκτυο ομβρίων δεν καλύπτει ούτε το 10% της παραπάνω έκτασης. Για την κάλυψη των αναγκών των εντός σχεδίου περιοχών καθώς και αυτών που βρίσκονται στην διαδικασία ένταξης, απαιτείται η κατασκευή πλέον των 300 χιλιομέτρων αγωγών αποχέτευσης ακαθάρτων παντός τύπου και κατηγορίας. Σε ότι αφορά τα όμβρια το πρόβλημα είναι διττό και έχει να κάνει εκτός των ελλειπών αστικών δικτύων και με την ανάγκη διεύθεσης και καθαρισμού ενός σημαντικού αριθμού φυσικών υδατορεμάτων που διατρέχουν την περιοχή. Θα πρέπει να τονισθεί ότι για την ολοκλήρωση και την σωστή λειτουργία των έργων αποχέτευσης στον Δήμο Αχαρνών είναι απαραίτητη η εξασφάλιση αποδέκτη, κυρίως για τα όμβρια, με την εκτέλεση έργων στις ευρισκόμενες κατάντι περιοχή.

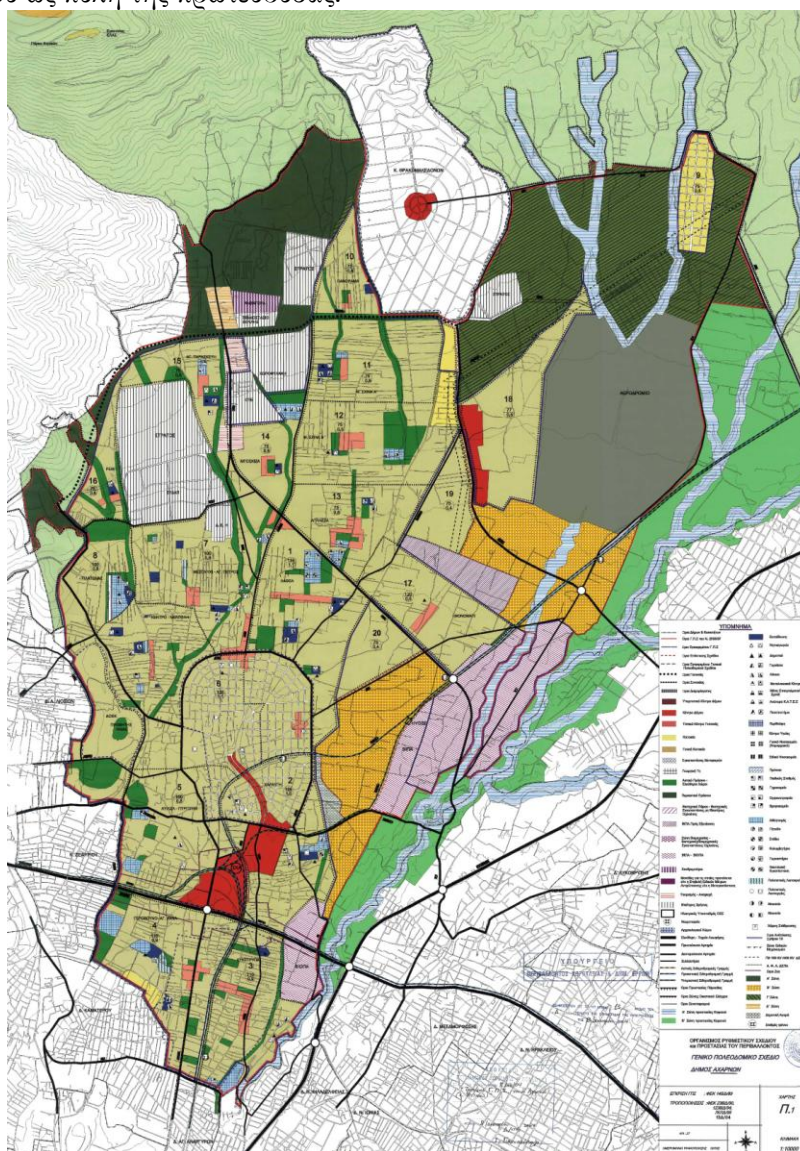
Απορρίμματα.

Η μέση ημερήσια παραγωγή απορριμμάτων ανέρχεται σε ~ 90 τόνους. Ο όγκος αυτός των απορριμμάτων κρίνεται αξιόλογος για την εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης. Τα στερεά απόβλητα των βιομηχανιών /βιοτεχνιών εξάλλου, αποτελούν ειδικά απορρίμματα, παράγονται σε μια ειδική περιοχή του Δήμου και χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης. Είναι λοιπόν φανερό ότι θα πρέπει να υπάρξει λειτουργικός διαχωρισμός του συστήματος συλλογής/μεταφοράς μεταξύ οικιστικών περιοχών, περιοχής Πάρνηθας και βιομηχανικής/βιοτεχνικής ζώνης, με την προμήθεια του κατάλληλου μηχανολογικού εξοπλισμού, με στόχο την βελτιστοποίησή του.

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ – SWOT Ανάλυση

4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Ο Δήμος Αχαρνών, ως περιοχή μελέτης, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς εμφανίζει πλήθος διαφορετικών χαρακτηριστικών, ποιοτήτων και λειτουργιών, οι οποίες κατά περίπτωση ασκούν θετικές ή αρνητικές πιέσεις και επιδράσεις στο φυσικό περιβάλλον. Η θέση του Δήμου στο Λεκανοπέδιο της Αττικής, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως στρατηγική, καθώς αποτελεί την πύλη της Αθήνας από το Βορρά, συνδέει το Θριάσιο Πεδίο με την Ανατολική Αττική, διασχίζεται από μεγάλους συγκοινωνιακούς άξονες (Αττική Οδός, Εθνική Οδός Αθηνών – Λαμίας, κλπ.) και αποτελεί την είσοδο για τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας. Ο Δήμος βρίσκεται σε μια διαδικασία επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς του, με αφορμή την συγκυρία της χωροθέτησης του Ολυμπιακού Χωριού στα όρια του και την κατασκευή υπερτοπιών οδικών αρτηριών. Για την αξιοποίηση αυτής της ευκαιρίας, θεωρούμε ότι χρειάζεται να αναδειχθούν από το Δήμο τρία βασικά χαρακτηριστικά: α) Το φυσικό περιβάλλον της Πάρνηθας, β) οι πολιτισμικές – ιστορικές παράμετροι των Αχαρνών και γ) ο νέος ρόλος του Δήμου ως πύλη της πρωτεύουσας.

Εικόνα 2 : Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Αχαρνών(ΦΕΚ 145/Δ/89)

Χρήσεις γης – Παραγωγικοί τομείς

Όσον αφορά στον τομέα των χρήσεων γης, η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται από μια πληθώρα διαφορετικών λειτουργιών. Στο μεγαλύτερο μέρος του Δήμου συναντάται η χρήση της Γενικής κατοικίας, ενώ οι βασικές εμπορικές δραστηριότητες αναπτύσσονται στην περιοχή του ιστορικού κέντρου του Δήμου (το λεγόμενο Πέταλο) και κατά μήκος της Λεωφόρου Καραμανλή. Από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου προτείνονται δύο περιοχές Πολεοδομικών Κέντρων, η μία στην ευρύτερη περιοχή του ΣΚΑ και του Δημαρχείου και η άλλη στο Ολυμπιακό Χωριό, οπότε αναμένεται να συγκεντρωθούν εκεί κεντρικές χρήσεις. Στο Δήμο αναπτύσσονται ποικίλες βιομηχανικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες, είτε διάσπαρτες στο χώρο, είτε συγκεντρωμένες στις καθορισμένες, από το ΓΠΣ, περιοχές ΒΙΠΑ-ΒΙΟΠΑ. Συναντάται, επίσης, πληθώρα ειδικών χρήσεων, όπως, τα στρατόπεδα Παπαστάθη και Καποτά, το αεροδρόμιο του Τατοΐου, η δημοτική έκταση της Αμυγδαλέζας, οι εγκαταστάσεις της ΕΥΔΑΠ, της ΔΕΗ και του ΟΤΕ. Κάποιοι από τους παραπάνω χώρους μπορούν να ενταχθούν σε διαδικασίες ανάπτυξης και αξιοποίησης, καθώς αποτελούν ή πρόκειται να αποτελέσουν μεγάλους ελεύθερους χώρους κενούς χρήσης (έκταση της Αμυγδαλέζας, Στρατόπεδο Καποτά).

Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για την περιοχή είναι η ύπαρξη του Ολυμπιακού Χωριού στους πρόποδες της Πάρνηθας. Το Ολυμπιακό Χωριό στο σύνολό του θα μπορούσε να συμβάλει στην ανάπτυξη του Δήμου με τη μετατροπή του σε ένα πόλο υπερτοπικού ενδιαφέροντος. Διαθέτει μεγάλους ανοιχτούς χώρους και χώρους αθλητικών εγκαταστάσεων οι οποίοι μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος των δημοσίων ελεύθερων χώρων του Δήμου, όμως παραμένουν αδιαμόρφωτοι και αποκομμένοι.

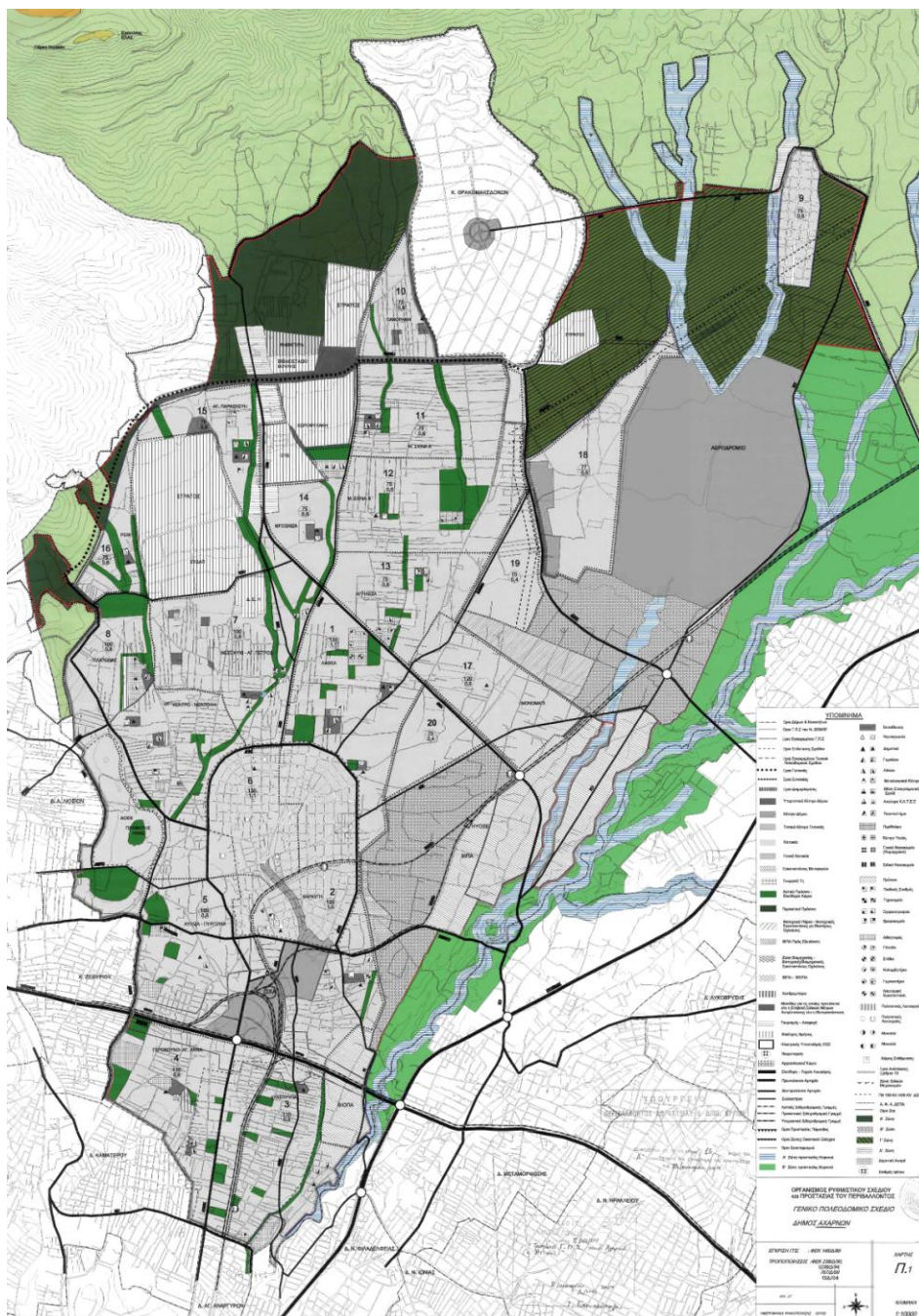
Σε ορισμένες περιοχές του Δήμου παρατηρούνται έντονες συγκρούσεις χρήσεων γης (π.χ. Κηφισός – ΒΙΟΠΑ) και τάσεις κατάληψης της γεωργικής γης από ασύμβατες δραστηριότητες λόγω άναρχης ανάπτυξης και ανεξέλεγκτης οικιστικής επέκτασης.

Φυσικό Περιβάλλον

Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής μελέτης είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Φυσικά όρια του Δήμου στο Βορρά και την Ανατολή αποτελούν, ο ορεινός όγκος της Πάρνηθας και ο ποταμός Κηφισός, αντίστοιχα. Η μισή περίπου έκταση του Δήμου περιλαμβάνει τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας και τα φυσικά οικοσυστήματα που αναπτύσσονται σε αυτόν. Η οριογραμμή του αστικού ιστού απέναντι στον ορεινό όγκο της Πάρνηθας, τα τελευταία χρόνια, μεταβάλλεται συνεχώς, καθώς δέχεται έντονες πιέσεις από την ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη. Αποτέλεσμα είναι η συνεχής συρρίκνωση των εκτάσεων του περιβατικού πρασίνου και η απειλή προς εξαφάνιση ευαίσθητων οικοσυστημάτων.

Το περιβάλλον του Δήμου χαρακτηρίζεται από τη σημαντική παρουσία του υδάτινου στοιχείου. Στα ανατολικά, ο Δήμος οριοθετείται από τους βόρειους κλάδους του ποταμού Κηφισού, ενώ σε όλη του την έκταση διασχίζεται από ένα μεγάλο αριθμό ρεμάτων (Εσχατιά, Καναπίτσα, Μόρνος, κλπ.). Τα ρέματα σχεδόν στο σύνολό της έκτασής τους παρουσιάζουν εικόνες εγκατάλειψης και υποβάθμισης. Τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίζονται είναι η ρύπανση των υδάτων, οι πλημμύρες, η μη ενσωμάτωσή τους στον αστικό ιστό, η έλλειψη οριοθέτησης των όχθων και η ανάπτυξη αυθαίρετων δραστηριοτήτων σε αυτές και η καταστροφή των φυσικών οικοσυστημάτων. Όσον αφορά στον Κηφισό, παρόλο που προστατεύεται από ειδικό Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ 632/Δ/27-6-1994), συνεχίζει να δέχεται πιέσεις και επιβαρύνσεις από ασύμβατες χρήσεις, αυθαίρετες δραστηριότητες, μαζώματα, κλπ. Θα μπορούσε να αποτελεί ένα ζωτικό στοιχείο για το Δήμο Αχαρνών παραμένει, όμως, αποκομμένος από την οικιστική περιοχή, καθώς μεσολαβεί η βιομηχανική ζώνη και το αεροδρόμιο του Τατοΐου.

Σημαντικός αναπτυξιακός παράγοντας για την περιοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η ύπαρξη μεγάλης έκτασης γεωργικής γης και των παραγωγικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτή (καλλιέργεια λουλουδιών, ανθογορά, κλπ.).

Εικόνα 3 :Τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος του Δήμου
 Πηγή :Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Αχαρνών, Ίδια επεξεργασία

Στο φυσικό περιβάλλον του Δήμου μπορούν να συμπεριληφθούν, επίσης, οι εγκαταλελειμμένες σιδηροδρομικές γραμμές, οι πλατείες και οι αρχαιολογικοί χώροι, οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν εν δυνάμει ελεύθερους χώρους πρασίνου. Στα νότια του Δήμου υπάρχει μια δεντροστοιχία με πεύκα, που ξεκινά από τον Κόκκινο Μύλο και φτάνει μέχρι και το Μενίδι, για την οποία γίνεται προσπάθεια να κηρυχθεί διατηρητέα. Τέλος, στα όρια της Πάρνηθας υπάρχει το κτήμα του Τατοΐου, που ανήκει παλαιότερα

στη Βασιλική οικογένεια και μετά από αρκετές περιπέτειες περιήλθε το 2003 στο ελληνικό κράτος. Το Σεπτέμβριο του 2003, τελικά ο χώρος κηρύχθηκε διατηρητέος.

*Εικόνα 4 : Η δεντροστοιχία που φτάνει στον Κόκκινο Μύλο.
Πηγή : Προσωπικό αρχείο*

*Εικόνα 5 : Ο ποταμός Κηφισός.
Πηγή : Προσωπικό αρχείο*

Γενικότερα χαρακτηριστικά του Δήμου είναι η αυθαίρετη δόμηση σε μεγάλο ποσοστό τόσο σε εντός όσο και σε εκτός σχεδίου περιοχές, η έλλειψη οργανωμένου δικτύου πρασίνου και κοινοχρήστων χώρων, αλλά και η μη αξιοποίηση – διαμόρφωση των υφιστάμενων ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου. Ο Δήμος διαθέτει περιοχές που διατηρούν τη φυσικότητά τους, πλούσιες σε φυσικούς πόρους και οικοσυστήματα οι οποίες, όμως, παραμένουν αποκομμένες από τον αστικό ιστό και δε διαθέτουν ουσιαστικές προσβάσεις με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η επισκεψιμότητά τους. Στην περιοχή μελέτης παρατηρείται η ύπαρξη μεγάλου αριθμού αδόμητων ή αραιά δομημένων χώρων (στρατόπεδα, εκτός σχεδίου περιοχές), χώροι που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντίβαρο στην έλλειψη κοινοχρήστων – ελεύθερων χώρων πρασίνου.

*Εικόνα 6, 7 : Πεζόδρομος και πλατεία από το Κέντρο του Μενιδίου
Πηγή : Προσωπικό αρχείο*

Μεταφορές – Υποδομές

Το θέμα των μεταφορών είναι καιρίας σημασίας για το Δήμο Αχαρνών, καθώς κατασκευάζεται στα νότια του ιστορικού κέντρου το Συγκοινωνιακό Κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ) που θα αποτελέσει βασικό συγκοινωνιακό κόμβο για ολόκληρη την Αττική. Εξυπηρετεί τη σύνδεση της Ανατολικής και της Δυτικής Αττικής μέσω του Προαστιακού Σιδηροδρόμου και της Αττικής Οδού, αλλά και τη σύνδεση με το κέντρο της Αθήνας. Σε υπερτοπικό επίπεδο διευκολύνονται οι μετακινήσεις των κατοίκων τόσο με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς όσο και ιδιωτικά μέσα. Σε τοπικό, όμως, επίπεδο δυσχεραίνονται οι κινήσεις και διελεύσεις των κατοίκων, καθώς το ΣΚΑ και η Αττική Οδός αποτελούν ισχυρό όριο μεταξύ των συνοικιών από τις οποίες διέρχονται. Επίσης, η Αττική Οδός ενισχύει τη διαμπερή κυκλοφορία, γεγονός που αυξάνει τη ρύπανση και το θόρυβο στην περιοχή. Οι εξελίξεις στις μεταφορές που πραγματοποιούνται στο Δήμο έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταλλαγή των χρήσεων γης : από γεωργική περιοχή μετατρέπεται σε υπερτοπικό κέντρο με κίνδυνο υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας του Δήμου και επιβάρυνσης του Δημόσιου χώρου από τις αυξημένες ανάγκες στάθμευσης.

Στον τομέα των υποδομών ο Δήμος παρουσιάζει αρκετά προβλήματα. Το δίκτυο των τεχνικών υποδομών δεν είναι επαρκές και δεν καλύπτει όλες τις οικιστικές περιοχές. Παρουσιάζονται συχνά κίνδυνοι πλημμύρων, λόγω της πληθώρας των ρεμάτων και της κακοδιαχείρισής του. Οι συνθήκες διαβίωσης σε πολλές περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα ανθυγιεινές (π.χ. περιοχή ROM). Σημαντικό στοιχείο είναι και η παρουσία των πυλώνων της ΔΕΗ, η οποία εκτός από την αισθητική επιβάρυνση που προκαλεί είναι και επιβλαβής για την ατμόσφαιρα, αλλά και για την υγεία των κατοίκων.

Κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά

Στον κοινωνικό τομέα το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της περιοχής μελέτης είναι η ύπαρξη πολλών διαφορετικών κοινωνικών ομάδων (Μενιδιάτες, ROM, παλινοστούντες Πόντιοι, κλπ.). Στα θετικά του γεγονότος αυτού μπορεί να θεωρηθεί η πολυπολιτισμικότητα, η οποία μπορεί να αποδειχθεί γόνιμος παράγοντας για πολλούς τομείς και δραστηριότητες. Εμπεριέχει, όμως, και τον κίνδυνο των κοινωνικών αντιθέσεων που μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα γκετοποίησης ή παραβατικότητας.

Ο Δήμος διαθέτει πλούσια ιστορία και πολλούς αρχαιολογικούς και πολιτιστικούς χώρους (Μυκηναϊκός Θολωτός Τάφος, Αρχαιολογικό Μουσείο). Η αξιοποίηση της ιστορικής του ταυτότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς όφελος της ανάπτυξης και ανάδειξης του Δήμου. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται και αξιόλογοι πολιτιστικοί και αθλητικοί σύλλογοι, όπως ο Ορειβατικός σύλλογος Αχαρνών που διοργανώνει αθλητικές διαδρομές, πεζοπορίες, αναβάσεις και αναδασώσεις και μπορεί να συμβάλλει με τις δραστηριότητές του στην προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος του Δήμου.

Εικόνα 8: Ο αρχαιολογικός χώρος του Θολωτού Τάφου
Πηγή : Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 9: Η Αττική Οδός και ο Προαστιακός Σιδηρόδρομος
Πηγή : <http://www.ntua.gr/>

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας της SWOT ανάλυσης για τα στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου που αφορούν στα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του περιβάλλοντος, αναλυμένα στους τομείς : του φυσικού περιβάλλοντος, των χρήσεων γης και των παραγωγικών δραστηριοτήτων, των μεταφορών και των υποδομών και τέλος των κοινωνικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 - SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (Strengths)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Weaknesses)
Φυσικό Περιβάλλον	Υπαρξη του ορεινού όγκου της Πάρνηθας Αρχή Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας Πλήθος οικοσυστημάτων	Οικιστικές πιέσεις προς την Πάρνηθα
	Μεγάλος αριθμός αδόμητων ή αραιά δομημένων χώρων (στρατόπεδα, εκτός σχεδίου περιοχές) – Αντίβαρο στην έλλειψη κοινόχρηστων – ελεύθερων χώρων πρασίνου	Έλλειψη οργανωμένου δικτύου πρασίνου Έλλειψη αξιοποίησης – διαμόρφωσης των ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου
	Παρουσία μεγάλου αριθμού ρεμάτων (Εσχατιά, Καναπίτσα, Μόρνος,..)	Εγκατάλειψη, υποβάθμιση ρεμάτων : Πλημμύρες, ρύπανση, αυθαίρετες δραστηριότητες Μη οριοθέτηση ρεμάτων Μη ενσωμάτωσή τους στον αστικό ιστό Ρύπανση υδάτων – καταστροφή φυσικών οικοσυστημάτων
	Παρουσία μεγάλου τμήματος του βόρειου κλάδου του Κηφισού	Αποκομμένος από την οικιστική περιοχή του Δήμου Αχαρνών (μεσολαβεί η βιομηχανική ζώνη και το αεροδρόμιο του Τατοΐου)
	Περιοχές που διατηρούν τη φυσικότητά τους	Έλλειψη προσβασιμότητας στις περιοχές αυτές
	Άμεση σχέση με το περιαστικό πράσινο	
	Αρχαιολογικοί χώροι – ανοιχτοί ελεύθεροι χώροι, ιστορική ταυτότητα	
	Δεντροστοιχία με πεύκα από τον Κόκκινο Μύλο μέχρι και το Μενίδι Οικολογικές φωλιές Κτήμα Τατοΐου	
Χρήσεις γης – Παραγωγικές δραστηριότητες	Ολυμπιακό Χωριό – πολλοί ανοιχτοί ελεύθεροι χώροι και δραστηριότητες αθλητισμού	Αδιαμόρφωτοι ελεύθεροι χώροι Ολυμπιακού Χωριού Πλημμελής αξιοποίηση των Ολυμπιακών υποδομών
	Σημαντικό απόθεμα γεωργικής γης (δυνατότητα ανάπτυξης γεωργικού και κτηνοτροφικού τομέα) Καλλιέργεια λουλουδιών, ανθαγορά	

	(παραγωγικές δραστηριότητες στον αστικό ιστό)	
	Υπαρξη ΒΙΟΠΑ (μετεγκατάσταση των διάσπαρτων μονάδων σε οργανωμένους υποδοχείς με κατάλληλες υποδομές	Χωροθέτηση ρυπαινοσών δραστηριοτήτων έστω και σε οργανωμένους υποδοχείς – κίνδυνος υποβάθμισης των φυσικών πόρων Υπαρξη βιομηχανιών που διαθέτουν τα απόβλητά τους στα ρέματα – (οχλούσες χρήσεις)
	Αραιή δόμηση	Αυθαίρετη δόμηση
		Containers (καταυλισμός σεισμοπαθών) – καταλαμβάνουν μεγάλο αδόμητο χώρο
		Ορισμένες χρήσεις (παρκινγκ, βιομηχανίες, στρατόπεδα) καταλαμβάνουν χώρο σε βάρος άλλων (φυσικό περιβάλλον, ανοιχτοί ελεύθεροι χώροι, γεωργική γη) Ασυμβατότητα χρήσεων γης (Κηφισός – ΒΙΟΠΑ)
		Πολύ μεγάλη έκταση του Δήμου – μεγάλες αποστάσεις των περιοχών μεταξύ τους και με το κέντρο
Μεταφορές - Υποδομές		ανθυγιεινές περιοχές (Περιοχή ROM) Περιβαλλοντική υποβάθμιση, εστίες μόλυνσης, έλλειψη δικτύων υποδομής (αποχέτευση, κλπ)
		Παρουσία πυλώνων ΔΕΗ
		Διαμπερής κυκλοφορία, μετακινήσεις, Αττική Οδός, κλπ. - ρύπανση
	ΣΚΑ – συγκοινωνιακός κόμβος, εξυπηρέτηση κατοίκων με ΜΜΜ	Μεταλλαγή χρήσεων γης : από γεωργική γη σε υπερτοπικό κέντρο λόγω του ΣΚΑ – κίνδυνος υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας του Δήμου, επιβάρυνση του Δημόσιου χώρου από αυξημένες ανάγκες στάθμευσης
Κοινωνικά – Πολιτιστικά Χαρακτηριστικά	Πολλές διαφορετικές κοινωνικές ομάδες – πολυπολιτισμικότητα	Πολλές διαφορετικές κοινωνικές ομάδες – φαινόμενα παραβατικότητας, γκετοποίησης
	Ιστορική ταυτότητα – σημαντικοί αρχαιολογικοί και πολιτιστικοί χώροι	
	Ορειβατικός σύλλογος – αθλητικές διαδρομές, πεζοπορίες, αναβάσεις, αναδασώσεις	

Εξετάζοντας το Δήμο Αχαρνών ως τμήμα της Αττικής, της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης προκύπτουν διάφορες ευκαιρίες ή απειλές που προέρχονται από εξωγενείς παράγοντες. Ευκαιρίες για το Δήμο Αχαρνών θα μπορούσαν να αποδειχθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν τα διάφορα Θεσμικά εργαλεία : το ΡΣΑ με τα άρθρα για την προστασία ορεινών όγκων και ρεμάτων, το πρόσφατα αναθεωρημένο ΓΠΣ Δήμου Αχαρνών που δίνει την ευκαιρία πολεοδομικής αναδιοργάνωσης και ανασυγκρότησης, το ΠΔ προστασίας του Κηφισού, το Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, Σχέδιο Δράσης Αττική SOS. Βασική απειλή για τις παραπάνω ευκαιρίες είναι η μη τήρηση του Θεσμικού Πλαισίου.

Σε ευρύτερο επίπεδο ευκαιρίες για το Δήμο παρουσιάζονται μέσα από τις νέες κατευθύνσεις διαχείρισης του περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας και την περιβαλλοντική πολιτική (προστασία και αποκάλυψη ρεμάτων, κλπ.), αλλά και από τις συνθήκες που ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (Συνθήκη Κιότο, Συνδιάσκεψη Κοπεγχάγης). Σημειώνεται δε ότι το έτος 2010 είναι Χρονιά Αγροτικής Κληρονομιάς (Unesco 2010), γεγονός που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως κίνητρο για την ενίσχυση της αστικής γεωργίας και της εμπορικής δασοκομίας και ανθοκομίας στην περιοχή.

Ευκαιρία για την περιοχή αποτελεί η σχεδιαζόμενη απομάκρυνση του Στρατοπέδου Καποτά που θα απελευθερώσει ένα μεγάλο ανοιχτό χώρο προς αξιοποίηση, η δημιουργία δικτύου ελεύθερων χώρων πρασίνου, η μετατροπή ρεμάτων σε γραμμικούς ελεύθερους χώρους και η προώθηση εναλλακτικών μορφών αναψυχής (δραστηριότητες βάσει τοπικών χαρακτηριστικών). Στον αντίποδα βρίσκονται οι τάσεις κάλυψης ρεμάτων, οι συνεχείς επεκτάσεις και η άναρχη δόμηση, η μη ύπαρξη δασικών χαρτών που οδηγεί σε κινδύνους καταπάτησης και πυρκαϊών και τέλος οι μεταβολές και η επιβάρυνση του μικροκλίματος στην περιοχή λόγω καταστροφής ευαίσθητων οικοσυστημάτων.

Οι Διαδημοτικές συνεργασίες με όμορους Δήμους και το Σχέδιο Καλλικράτης, που προβλέπει την ένωση με Δήμο Θρακομακεδόνων ο οποίος διαθέτει πολλούς κοινόχρηστους και πευκόφυτους χώρους εμπεριέχουν και ευκαιρίες και απειλές. Βασικότερη απειλή είναι ο κίνδυνος περιθωριοποίησης κάποιων κοινωνικών ομάδων, π.χ. μεταναστών, τσιγγάνων, κλπ., ο κίνδυνος όξυνσης κοινωνικών αντιθέσεων, και η δημιουργία κοινωνικής ασυνέχειας (π.χ. Θρακομακεδόνες, Κηφισιά).

Ακολουθεί ο πίνακας της SWOT ανάλυσης για τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος που αφορούν στις ευκαιρίες και τις απειλές που αντιμετωπίζει ο Δήμος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 - SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Opportunities)	ΑΠΕΙΛΕΣ(Threats)
Απομάκρυνση Στρατοπέδου Καποτά	Συνεχείς επεκτάσεις / άναρχη δόμηση
Σχέδιο Δράσης Αττική SOS	
ΡΣΑ – προστασία ορεινών όγκων και ρεμάτων	
Δυνατότητες ελέγχου και θεσμικής οριοθέτησης (π.χ. ΖΟΕ, Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, κλπ.)	
Πρόσφατα αναθεωρημένο ΓΠΣ (ευκαιρία πολεοδομικής αναδιοργάνωσης	Μη τήρηση θεσμικού πλαισίου
ΠΔ προστασίας Κηφισού (το μεγαλύτερο προστατευόμενο τμήμα του ποταμού βρίσκεται εντός των ορίων του Δήμου Αχαρνών)	
Νέες κατευθύνσεις διαχείρισης περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας, περιβαλλοντική πολιτική (προστασία και αποκάλυψη ρεμάτων, κλπ.)	Μεταβολή μικροκλίματος στην περιοχή λόγω καταστροφής ευαίσθητων οικοσυστημάτων Τάσεις κάλυψης ρεμάτων
Δημιουργία δικτύου ελεύθερων χώρων πρασίνου Μετατροπή ρεμάτων σε γραμμικού ελεύθερους χώρους Προώθηση εναλλακτικών μορφών αναψυχής – δραστηριότητες βάσει τοπικών χαρακτηριστικών	
Σχέδιο Καλλικράτης - Ένωση με Δήμο Θρακομακεδόνων ο οποίος διαθέτει πολλούς κοινόχρηστους και πευκόφυτους χώρους	
Διαδημοτικές συνεργασίες με όμορους Δήμους	Κίνδυνος όξυνσης κοινωνικών αντιθέσεων, Κοινωνική ασυνέχεια (π.χ. Κηφισιά) Κίνδυνος περιθωριοποίησης κάποιων κοινωνικών ομάδων, π.χ. μεταναστών, τσιγγάνων, κλπ.
Χρονιά Αγροτικής Κληρονομιάς (Unesco 2010)	Κίνδυνος εξαφάνισης της γεωργικής γης λόγω της αστικής ανάπτυξης και της άναρχης οικιστικής επέκτασης
Στρατηγική θέση του Δήμου σε σχέση με το Λεκανοπέδιο (πύλη από Βορρά)	Μη ύπαρξη δασικών χαρτών – κίνδυνος καταπάτησης
Άξονες που ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (Συνθήκη Κιότο, Συνδιάσκεψη Κοπεγχάγης)	Πυρκαϊές

4.2 ΧΩΡΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ- ΡΕΜΑ ΚΑΝΑΠΙΤΣΑΣ

Ένα από τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, που δέχεται τις ισχυρές επιδράσεις της έντονης οικιστικής ανάπτυξης, αλλά και μιας λανθασμένης ανθρώπινης αντιμετώπισης είναι τα ρέματα. Ως μελέτη περίπτωσης, στον τομέα του περιβάλλοντος του Δήμου Αχαρνών, επιλέγεται το ρέμα της Καναπίτσας, το οποίο όπως και στις περισσότερες περιπτώσεις, αφού έχει εγκαταλειφθεί και απαξιωθεί επί σειρά ετών, οι περιοικοί προσβλέπουν και ανυπομονούν σε μια ενδεχόμενη διευθέτησή του, ακόμη και στην μετατροπή του σε δρόμο με υπόγειο αγωγό κλειστής διατομής.

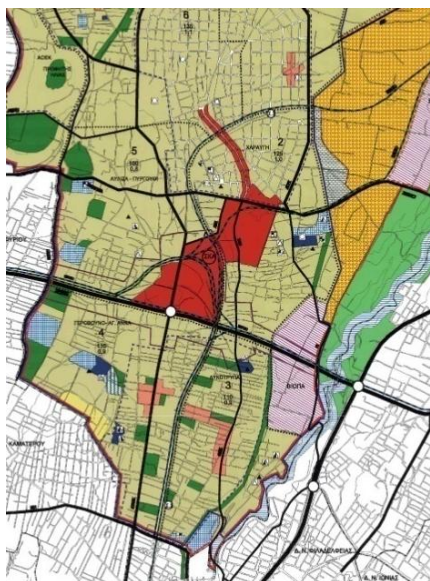
Η Καναπίτσα πηγάζει από την Πάρνηθα και εκβάλλει στον Κηφισό στο ύψος της Νέας Φιλαδέλφειας, παραλαμβάνοντας τα όμβρια ύδατα της περιοχής του Κεντρικού Μενιδίου. Πιθανότατα πήρε το όνομά της από το είδος των φυτών που φύτρωναν στις όχθες της, καθώς καναπίτσα είναι μια δεύτερη ονομασία για το φυτό Λυγαριά (*Vitex agnus castus*). Είναι μικρός ευλύγιστος φυλλοβόλος θάμνος που αυτοφύεται σε ρέματα συνεχούς ή εποχιακής ροής. Ανθίζει για μεγάλο χρονικό διάστημα (από τον Ιούνιο μέχρι τον Αύγουστο) γι' αυτό και μπορεί να έχει ταυτόχρονα άνθη και μπουμπούκια.

Εικόνες 10, 11 : Το φυτό Καναπίτσα
πηγή : <http://ixnilatis33.blogspot.com>

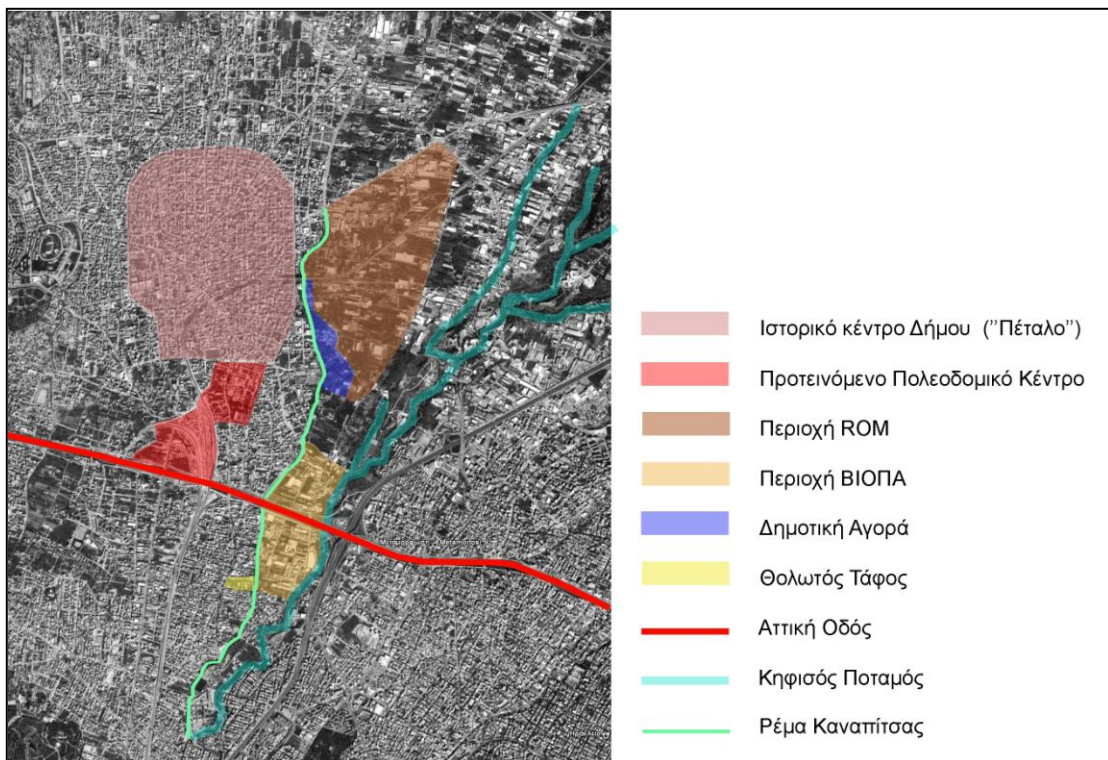
Γενικά χαρακτηριστικά

Το ρέμα της Καναπίτσας έχει κατεύθυνση από Βορρά προς Νότο και χωροθετικά βρίσκεται σε πολύ κεντρική θέση μέσα στον οικιστικό ιστό. Διέρχεται από τα ανατολικά

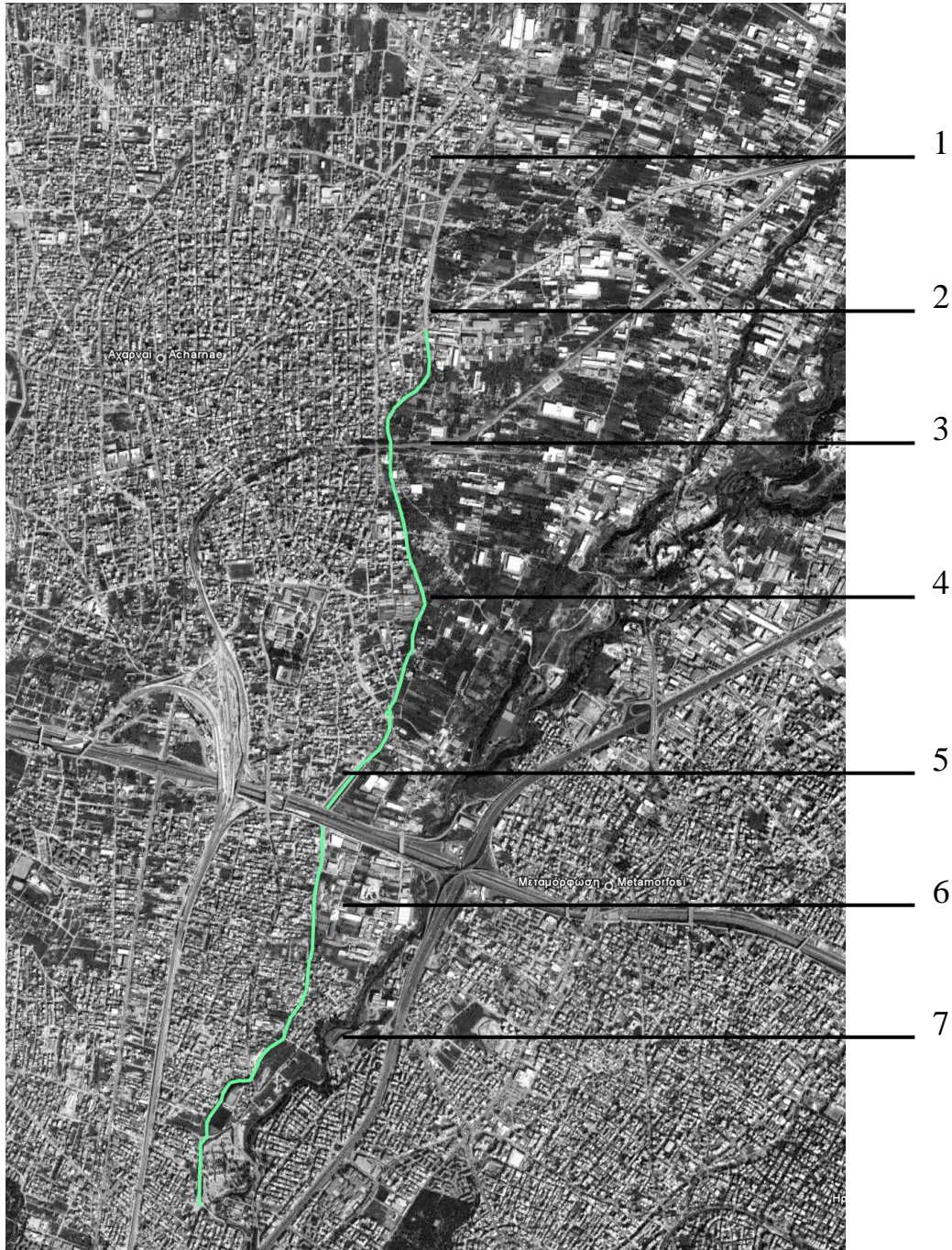
του "Πετάλου" του Μενιδίου, με αποτέλεσμα να γειτνιάζει τόσο με το κεντρικό Μενίδι, όσο και με το προβλεπόμενο, από το ΓΠΣ του Δήμου Αχαρνών, Πολεοδομικό Κέντρο. Η θέση του, λοιπόν, του προσδίδει ξεχωριστή σημασία, καθώς, και τη δυνατότητα να αποτελέσει σημείο αναφοράς της πόλης. Μορφολογικά έχει υποστεί διάφορες παρεμβάσεις με αποτέλεσμα να παρουσιάζει ποικιλομορφία ως προς την εικόνα, το χαρακτήρα και τη σχέση του με τον αστικό ιστό. Το ρέμα της Καναπίτσας είναι πλήρως εγκαταλελειμμένο και απαξιωμένο. Αποτελεί μια νεκρή ζώνη για την πόλη του Μενιδίου, έναν υπολειμματικό χώρο, ένα γραμμικό αστικό κενό. Είναι ένα φυσικό στοιχείο αποκομμένο τόσο από τις λειτουργίες και τη ζωή της πόλης, όσο και από το υπόλοιπο φυσικό περιβάλλον του Δήμου. Σε κάποια σημεία το ρέμα είναι

εγκλωβισμένο στον αστικό ιστό, ενώ σε άλλα είναι πιο ανοιχτό και ελεύθερο. Σε αρκετά μεγάλο τμήμα του συνιστά το όριο μεταξύ της οικιστικής περιοχής και της περιοχής των ROM, των ΒΙΟΠΑ και της Β' Ζώνης του ΓΠΣ. Οι προσβάσεις που διαθέτει είναι περιορισμένες, ενώ παράλληλα παρουσιάζει πλήρη απουσία κάθετων συνδέσεων, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την επικοινωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές του. Μάλιστα στο τμήμα που βρίσκεται κοντά στην Αττική Οδό, η επικοινωνία γίνεται ακόμη δυσκολότερη, καθώς το πλάτος του ρέματος μετά τα τεχνικά έργα λαμβάνει σημαντικά μεγαλύτερο μέγεθος, χωρίς παράλληλα να έχει προβλεφθεί οποιαδήποτε εγκάρσια σύνδεση. Τέλος, αποτελεί βασική απειλή για το κεντρικό Μενίδι, λόγω των συχνών πλημμυρικών φαινομένων, καθώς δεν έχουν γίνει συνολικά έργα οριοθέτησης και σε πολλά σημεία είναι μπαζωμένο ή φραγμένο.

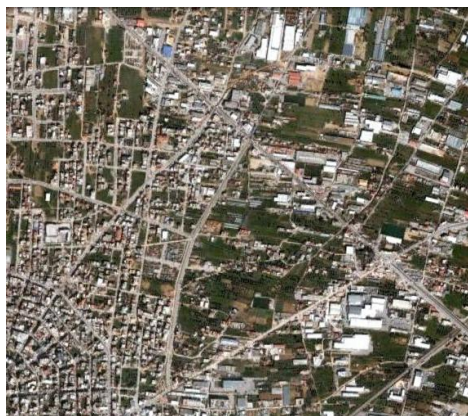
Εικόνα 12 : Οι βασικές χρήσεις που αναπτύσσονται γύρω από τα ρέμα της Καναπίτσας
πηγή : Google earth, ίδια επεξεργασία

Βασικό μορφολογικό στοιχείο του ρέματος της Καναπίτσας αποτελεί το γεγονός ότι δεν παρουσιάζει ενιαία εικόνα, αλλά είναι κατακερματισμένο σε ενότητες με διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Εικόνα 13 : Το ρέμα της Καναπίτσας σε σχέση με τον αστικό ιστό.
πηγή : Google earth, ίδια επεξεργασία

1. Στο τμήμα από την πηγή του στην Πάρνηθα μέχρι και το κέντρο του Μενιδίου το ρέμα της Καναπίτσας δεν είναι ορατό.

Εικόνα 14, πηγή : Google earth

2. Το ανοιχτό τμήμα του ρεμάτος ξεινά περίπου από το ύψος της παλιάς σιδηροδρομικής γραμμής του ΟΣΕ. Η εικόνα που παρουσιάζει το ρέμα σε αυτή την περιοχή είναι ιδιαίτερα επιβαρημένη, καθώς το νερό είναι μολυσμένο και στις όχθες του υπάρχουν παντός είδους μπαζώματα και απορρίμματα.

Εικόνα 15, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 16, πηγή : Google earth

3. Στο επόμενο τμήμα του ρέμα διέρχεται μέσα από την περιοχή των ROM. Διατηρεί τη φυσική του μορφή είναι όμως αρκετά υποβαθμισμένο και αδιαμόρφωτο και δεν διαθέτει επαρκείς προσβάσεις.

Εικόνα 17, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 18, πηγή : Google earth

4. Συνεχίζοντας νοτιότερα το ρέμα ρέει ελεύθερο διατηρώντας φυσικές τις κοίτες του και γεμάτες πλούσια βλάστηση. Το νερό φαίνεται αραια διαυγές και καθαρό. Στην περιοχή αυτή, εκατέρωθεν του ρέματος αναπτύσσονται διάφορες γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Εικόνα 19, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 20, πηγή : Google earth

5. Τη μεγαλύτερη ίσως αλλοίωση το ρέμα της Καναπίτσας την έχει υποστεί στη συμβολή του με την Αττική Οδό. Η εγκάρσια διέλευση της Αττικής Οδού, αποκόπτει τη ροή του ρέματος γεγονός που θεωρήθηκε ότι θα ενισχυόταν κινδύνους για πλημμύρες. Έτσι την περίοδο κατασκευής της Αττικής Οδού και με σκοπό την εξασφάλιση αντιπλημμυρικής προστασίας το ρέμα διευθετήθηκε, και για λόγους συντομίας δεν προηγήθηκε οριοθέτησή του, με αποτέλεσμα να διαστασιολογηθεί υπέρμετρα για κάθε ενδεχόμενο. Το ρέμα στο ύψος αυτό έχει υποστεί εγκιβωτισμό της κοίτης του, απώλεια των χωμάτινων πρανών του και διασχίζεται από τέσσερα παράλληλα τοιχεία από μπετόν.

Εικόνα 21, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 22, πηγή : Google earth

6. Το τμήμα του ρέματος που βρίσκεται νότια της Αττικής Οδού έχει μετατραπεί σε υπόγειο κλειστό αγωγό.

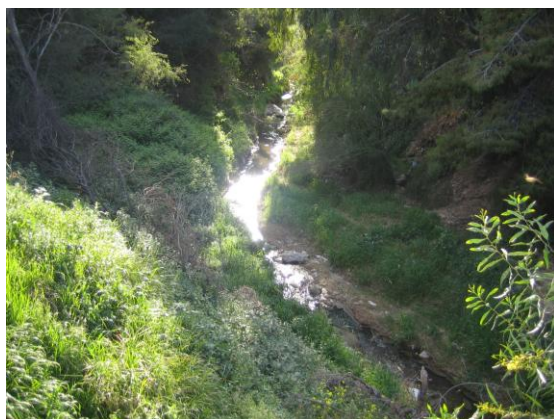

Εικόνα 23, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 24, πηγή : Google earth

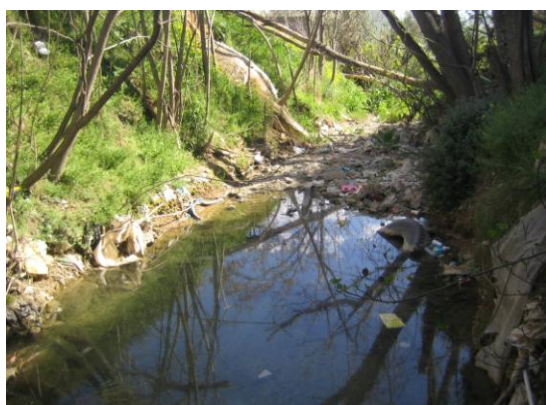
7. Το τελευταίο τμήμα του ρέματος πριν την εισβολή του στον Κηφισό, είναι ανοιχτό και διατηρείται σε φυσική μορφή. Στην περιοχή αυτή το ρέμα γειτνιάζει με τον αρχαιολογικό χώρο του Θολωτού Τάφου, στοιχείο που μπορεί να αξιοποιηθεί για τη δημιουργία ενός τοπικού πόλου πρασίνου, πολιτισμού και αναψυχής σε άμεση επαφή με το υδάτινο στοιχείο.

Εικόνα 25, πηγή : προσωπικό αρχείο

Εικόνα 26, πηγή : Google earth

Εικόνες 27,28 : σκουπίδια, μπαζώματα και πυλώνες της ΔΕΗ στις όχθες του ρέματος
πηγή : προσωπικό αρχείο

Ακολουθεί ο πίνακας της SWOT ανάλυσης για το ρέμα της Καναπίτσας αφορά στα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές που παρουσιάζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 – SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (Strengths)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Weaknesses)
Γειτνιάζει τόσο με το κεντρικό Μενίδι, όσο και με το προτεινόμενο από το ΓΠΣ Πολεοδομικό Κέντρο	Αποτελεί όριο ανάμεσα στην οικιστική περιοχή και στην περιοχή των ROM και των ΒΙΟΠΑ
Τμήματα του ρέματος διατηρούν τη φυσικότητά τους και φιλοξενούν σημαντικά οικοσυστήματα	Υποβαθμισμένο, αναξιοποίητο ρέμα, υπολειμματικός χώρος για την πόλη – γραμμικό αστικό κενό
Γειτνίαση με τον αρχαιολογικό χώρο του Θολωτού Τάφου	εγκιβωτισμός της κοίτης – απώλεια των χωμάτινων πρανών
Μπορεί να δημιουργήσει ευνοϊκότερες μικροκλιματικές συνθήκες στην περιοχή	Παρουσία Πυλώνων ΔΕΗ πάνω στο ρέμα
Μπορεί να αποτελέσει έναν εν δυνάμει γραμμικό, ελεύθερο, πράσινο, δημόσιο χώρο	Απουσία εγκάρσιων συνδέσεων
Δύναται να συμβάλλει στην αισθητική αναβάθμιση της περιοχής	Τμήματα του ρέματος εγκλωβισμένα στον αστικό ιστό
	Το αντιπλημμυρικό έργο που κατασκευάστηκε στη συμβολή του ρέματος με την Αττική οδό
	Ρύπανση υδάτων, απορρίμματα, βιομηχανικά λύματα, μπαζώματα

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 – SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Opportunities)	ΑΠΕΙΛΕΣ (Threats)
Σχέδιο Δράσης Αττική SOS	Μη τήρηση θεσμικού πλαισίου
ΡΣΑ – προστασία ρεμάτων	
Άξονες που ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (Συνθήκη Κιότο, Συνδιάσκεψη Κοπεγχάγης)	
Νέες κατευθύνσεις διαχείρισης περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας, περιβαλλοντική πολιτική (προστασία και αποκάλυψη ρεμάτων, κλπ.)	Τάσεις κάλυψης ρεμάτων
	Μεταβολή μικροκλίματος στην περιοχή λόγω καταστροφής ευαίσθητων οικοσυστημάτων

5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70 τα περιβαλλοντικά προβλήματα και η οικολογική ισορροπία δεν λαμβανόταν υπόψη κατά τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό (Εππας, Παρθενοπούλου, Πουλιός, 2007). Η θεώρηση που κυριαρχούσε, ότι η φύση έχει απεριόριστη ικανότητα να δέχεται τα αποτελέσματα της ρύπανσης και της αλόγιστης χρήσης των φυσικών πόρων, περιόριζε τους προβληματισμούς γύρω από το περιβάλλον. Στις λίγες δεκαετίες ζωής λοιπόν, της δραστηριότητας που αποικαλούμε χωροταξία, δεν θα ήταν υπερβολή αν ισχυριζόμασταν πως υπήρξε μια σταδιακή υποχώρηση της αναγκαίας συνάρτησης με τους φυσικούς πόρους και μια σταδιακή επικράτηση της συνάρτησης με τις οικονομικές δραστηριότητες. Αυτή δεν ήταν προφανώς μια ομοιόμορφη εξέλιξη, ήταν μάλλον, στις περισσότερες περιπτώσεις, μια μετάθεση της έμφασης, μια μεταβολή προτεραιοτήτων. (Βασενχόφεν, 1997)

Στη σύγχρονη κοινωνία όμως, οι πολιτικές και κοινωνικές πιέσεις οδηγούν σε ανακατανομή των προτεραιοτήτων. Η κύρια κατεύθυνση της αναπτυξιακής πολιτικής των κρατών, σήμερα, είναι η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε κάθε οικονομική, πολιτισμική και παραγωγική δραστηριότητα. Η συνειδητοποίηση των κινδύνων που διατρέχουμε από τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του ανθρώπου στο περιβάλλον και η αναγνώριση της σημασίας των περιβαλλοντικών προβλημάτων οδηγούν στην ανάγκη για τη διαμόρφωση μιας «νέας ηθικής», η οποία προϋποθέτει τεχνολογικές καινοτομίες, ολοκλήρωση των τομεακών πολιτικών γύρω από το περιβάλλον και νέες σχεδιαστικές αναπτυξιακές λύσεις, κατάλληλα να διαμορφώσουν και μια νέα κοινωνική συμπεριφορά. Κομβικό σημείο για την αναδιαμόρφωση και τον αναπροσανατολισμό των πολιτικών που αφορούν στην ανάπτυξη των κρατών αποτέλεσε η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Ρίο το 1992, όπου υιοθετήθηκε από τη διεθνή κοινότητα η αειφόρος⁶ ανάπτυξη, ως βασική πολιτική επιλογή (Γρηγορίου κ.α, 1993).

Ο τρόπος λοιπόν που ο αστικός σχεδιασμός αντιμετωπίζει το φυσικό περιβάλλον στην πόλη μπορεί και ίσως οφείλει να αποτελεί σημείο αναφοράς που ξεπερνά κατά πολύ μια τομεακή δράση και συνδέεται με το ζήτημα της χωρικής, κοινωνικής, οικονομικής ή και πολιτισμικής βιωσιμότητας γενικότερα. Ο σχεδιασμός του φυσικού περιβάλλοντός λοιπόν ως βασικό συστατικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης του αστικού χώρου δεν περιορίζεται στην ανάδειξη και διαχείριση των φυσικών χώρων της - που συμπεριλαμβάνει από τις δενδροφυτεύσεις κατά μήκος των δρόμων, τις νησίδες πρασίνου, τις πλατείες, τα πάρκα, τα ρέματα, τα άλση έως και τις φυσικές ροές πρασίνου στο εσωτερικό της πόλης καθώς και το περιαστικό πράσινο- αλλά οφείλει να εμπεριέχει ταυτόχρονα ως στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής (σε πολλά επίπεδα, κοινωνικό, βιολογικό, ψυχολογικό, συναισθηματικό, αισθητικό) των κατοίκων, την ενεργοποίηση και ευαισθητοποίηση ολόενα και ευρύτερων ομάδων πληθυσμού γύρω από την οικολογία καθώς και τον αναπροσανατολισμό των ατομικών συμφερόντων των πολιτών προς το αστικό και το φυσικό περιβάλλον.

Οι στρατηγικές του περιβαλλοντικού σχεδιασμού λοιπόν ποικίλλουν προσαρμοζόμενες στις ανάγκες των διαφορετικών πόλεων και λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο επίπεδο και τις τάσεις ανάπτυξης και μετεξέλιξης του συγκεκριμένου αστικού χώρου. Με αυτήν την έννοια διαφορετική αντιμετώπιση σχεδιασμού υπάρχει σε μια περιοχή με έντονη οικιστική ανάπτυξη και διαφορετική σε μια περιοχή που η οικιστική ανάπτυξη του δήμου έχει ολοκληρωθεί στο μεγαλύτερο μέρος της.

⁶Με τον όρο «αειφόρος ανάπτυξη» αναφερόμαστε στην «ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες», με άλλα λόγια η μέριμνα ώστε η σημερινή ανάπτυξη να μην υπονομεύει τις δυνατότητες ανάπτυξης των μελλοντικών γενεών. (Επιτροπή Brundtland, United Nations, 1987)

Με βάση τα παραπάνω θα ήταν δύσκολο να δοθεί μια γενική αρχή περιβαλλοντικού σχεδιασμού για το σύνολο του Δήμου των Αχαρνών, αφού όπως αναλύθηκε νωρίτερα ο Δήμος αποτελείται από περιοχές που χαρακτηρίζονται από τελείως διαφορετικές συνθήκες. Το εγχείρημα αυτής της έρευνας είναι να δοθούν κάποιες παρατηρήσεις παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον του Δήμου, οι οποίες θα αναλυθούν μέσα από τα πιθανά σενάρια εξέλιξης τους ενώ στη συνέχεια θα διερευνηθεί πιο διεξοδικά η επιλεγμένη, από την ομάδα εργασίας, περίπτωση μελέτης, το ρέμα της Καναπίτσας.

5.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ-ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Στη συνέχεια επιχειρείται η πρόταση της αναπτυξιακής εξέλιξης του Δήμου μέσω εναλλακτικών σεναρίων παρέμβασης. Στόχος της έρευνας είναι η επιλογή του καταλληλότερου σεναρίου τόσο για το Δήμο όσο και για την περίπτωση του ρέματος της Καναπίτσας.

5.1.1. ΣΕΝΑΡΙΟ Α – ΤΑΣΕΩΝ – ΜΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ

Με βάση την ανάλυση και με γνώμονα την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής του Δήμου, για το μη παρεμβατικό σενάριο - σενάριο τάσεων προκύπτουν τα εξής :

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- η οικιστική ανάπτυξη συνεχίζεται - αρνητικές επιπτώσεις εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος, τα ευαίσθητα οικοσυστήματα συρρικνώνονται
- εξαφάνιση γεωργικής γης και παραγωγικών δραστηριοτήτων πρωτογενούς τομέα – τοπική αλλοίωση, μείωση χλωρίδας
- αυξημένες πιέσεις στο πολεοδομικό κέντρο - καταπάτηση δημόσιου χώρου (π.χ. σταθμευση)
- επεκτατική διάθεση Δήμου Φιλαδέλφειας (νεκροταφείο) - κατάληψη δημόσιων χώρων Δήμου Αχαρνών
- ανάπτυξη γραμμικού κέντρου από δραστηριότητες τριτογενή τομέα (Αττική οδός)

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- διατήρηση πολιτισμικότητας χωρίς μέτρα εξομάλυνσης της διαφορετικότητας - όξυνση κοινωνικών αντιθέσεων (ΡΟΜ, Θρακομακεδόνες, παλλινოსτούντες)
- υπερβάσεις των θεσμοθετημένων όρων δόμησης λόγω αυθαιρεσιών - επιβάρυνση του δημόσιου χώρου, αλλοιώνοντας την εικόνα της πόλης και δημιουργώντας ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης
- ανάδειξη ιστορικής φυσιογνωμίας περιοχής (θολωτός τάφος, μουσείο)

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΥΠΟΔΟΜΕΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- αύξηση του δείκτη ιδιοκτησίας ΙΧ / κάτοικο - επιπλέον πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον (καταπάτηση χώρων πράσινου-ρύπανση)
- βελτίωση προσβασιμότητας με ΜΜΜ (ΣΚΑ)

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- συνεχίζεται η περαιτέρω κάλυψη των ρεμάτων - αύξηση πλημμυρικών φαινομένων, μείωση χλωρίδας και πανίδας

- μη λήξη περιβαλλοντικών μέτρων – υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος, καταπάτηση Πάρνηθας

5.1.2. ΣΕΝΑΡΙΟ Β – ΠΛΗΡΟΥΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ

Με βάση την ανάλυση για το σενάριο πλήρους παρέμβασης προκύπτουν τα εξής :

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- ανάπτυξη αγροτικής γης – αναβάθμιση περιβαλλοντικών συνθηκών
- κατάργηση περιοχής ΒΙΟΠΑ – μείωση ρύπανσης
- απομάκρυνση στρατοπέδων και απόδοση τους σε κοινόχρηστο κοινωφελή χώρο – αύξηση χώρων πρασίνου
- διαμόρφωση χώρων δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής – ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
- Μείωση όρων δόμηση – ηπιότερη οικιστική ανάπτυξη
- Ενοποίηση ολυμπιακού χωριού με τον υπόλοιπό δήμο - σύσφιξη κοινωνικών σχέσεων

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- Αναβάθμιση μορφωτικού επιπέδου – ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
- Πλήρης εφαρμογή θεσμικού πλαισίου όσον αφορά στη δόμηση – διαφύλαξη ελεύθερων χώρων, χώρων πρασίνου
- Γόνιμη πολυπολιτισμικότητα – σύσφιξη κοινωνικών σχέσεων
- Διαμόρφωση αρχαιολογικών χώρων με γνώμονα την ένταξη τους σε ένα ευρύτερο δίκτυο χώρων πρασίνου της περιοχής – βελτίωση συνθηκών διαβίωσης, επιπέδου ζωής των κατοίκων
- Δράσεις για ανάδειξη του Δήμου ως «πύλη της Πάρνηθας» - βελτίωση της υφιστάμενης «φήμης» του Δήμου.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΥΠΟΔΟΜΕΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- Ιεράρχηση οδικού δικτύου – αποθάρρυνση διαμπερούς κυκλοφορίας, μείωση θορύβου και ρύπων
- Ανάπτυξη βιώσιμης κινητικότητας - μείωση θορύβου και ρύπων
- Ενίσχυση δημοτικής συγκοινωνίας – μείωση χρήσης Ι.Χ.
- Απομάκρυνση πυλώνων ΔΕΗ από το δήμο – μείωση επιβλαβών επιρροών στην υγεία των κατοίκων
- Βελτίωση προσβασιμότητας με ΜΜΜ (ΣΚΑ)

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- Αποκάλυψη ρεμάτων και αξιοποίηση τους με χρήση μαλακών-διαπερατών υλικών ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η φυσική απορροή διαμέσου τους και η απορρόφηση των υδάτων από το έδαφος
- Διαφύλαξη ορεινού όγκου Πάρνηθας
- Μετατροπή του Κηφισού σε επίμηκες πάρκο
- Ενιαίο δίκτυο πρασίνου, ποδηλατοδρόμων, αρχαιολογικών χώρων κοινόχρηστων εκτάσεων και σύνδεσης του με το περιαστικό πράσινο
- Οικολογική αναβάθμιση δασικών εκτάσεων.

5.1.3 ΣΕΝΑΡΙΟ Γ –ΗΠΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ– ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ

Με βάση την ανάλυση προκύπτει ότι:

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- ανάπτυξη αγροτικής γης – αναβάθμιση περιβαλλοντικών συνθηκών
- ήπια οικιστική ανάπτυξη - αρνητικές επιπτώσεις εις βάρος του φυσικού
- απομάκρυνση στρατοπέδων και απόδοση τους σε κοινόχρηστο κοινωφελή χώρο – αύξηση χώρων πρασίνου
- διαμόρφωση χώρων δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής – ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
- μείωση όρων δόμησης – βελτίωση περιβαλλοντικών συνθηκών
- ενοποίηση ολυμπιακού χωριού με τον υπόλοιπό δήμο - σύσφιξη κοινωνικών σχέσεων
- δημιουργία βιολογικού καθαρισμού στη ΒΙΟΠΑ – μείωση ρύπανσης

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- διασύνδεση σημείων ενδιαφέροντος και εναλλακτικών δραστηριοτήτων – ευκαιρία ανάπτυξης δικτύου πρασίνου /η ύπαρξη του ορειβατικού συλλόγου βοηθάει στην ανάπτυξη τέτοιων δράσεων Πεζοπορία, ποδήλατο και άλλες δραστηριότητες μπορούν να συνδεθούν με σχεδιασμένες πορείες
- εκπαίδευση και ενημέρωση κοινωνίας στα θέματα περιβάλλοντος - ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
- επαρκής αστυνόμευση σε περιοχές προστασίας ώστε να επιτευχθεί η εφαρμογή θεσμικού πλαισίου όσον αφορά τη δόμηση – διαφύλαξη ελεύθερων χώρων, χώρων πρασίνου
- ανάδειξη πολιτισμικών αποθεμάτων και προβολή αυτών

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΥΠΟΔΟΜΕΣ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- Ιεράρχηση οδικού δικτύου – αποθάρρυνση διαμπερούς κυκλοφορίας, μείωση θορύβου και ρύπων
- Ανάπτυξη βιώσιμης κινητικότητας - μείωση θορύβου και ρύπων
- Ενίσχυση δημοτικής συγκοινωνίας – μείωση χρήσης Ι.Χ.
- βελτίωση προσβασιμότητας με ΜΜΜ (ΣΚΑ)

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ αναπτυξιακές πολιτικές-επιπτώσεις

- Διαφύλαξη ορεινού όγκου Πάρνηθας
- Οικολογική αναβάθμιση δασικών εκτάσεων.
- Δράσεις για ανάδειξη του Δήμου ως «πύλη της Πάρνηθας» - βελτίωση υφιστάμενης «φήμης» του δήμου./Η δημιουργία ενός δημοτικού πάρκου δασικής αναψυχής και ενημέρωσης θα μπορούσε να βοηθήσει σε αυτήν την κατεύθυνση. Το πάρκο θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην πρόσβαση στον ορεινό όγκο (βόρεια Αμυγδαλέζα) ή ακόμα και στην περιοχή του Τατοΐου⁷.
- Αξιοποίηση ρεμάτων

⁷ Η ανάπτυξη ενός πάρκου στην περιοχή του Τατοΐου αποτελεί και περίπτωση μελέτης της ομάδας ιστορικότητας ενώ ταυτόχρονα επιδίωξη ανάπτυξης της σχέσης του ορεινού όγκου με το δήμο μας επιχειρείται και από την ομάδα βιώσιμης κινητικότητας. Με βάση τα παραπάνω παρατηρούμε ότι υπάρχει σύγκλιση απόψεων για τη δημιουργία ενός πάρκου ως είσοδο προς τον ορεινό όγκο και κατ'επέκταση ανάδειξης του δήμου ως «πύλη της Πάρνηθας»

5.1.4 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Συμπεραίνουμε ότι ένας από τους βασικότερους υπαίτιους για τον τοπιακό μετασχηματισμό που παρατηρείται στο χώρο του Δήμου Αχαρνών είναι η σταδιακή οικιστική ανάπτυξη –συχνά αυθαίρετη- εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος. Αναλύοντας τα παρεμβατικά σενάρια παρατηρούμε ότι η ισόρροπη - εφικτή και ταυτόχρονα βιώσιμη- ανάπτυξη για το δήμο μπορεί να έλθει δια μέσου της ανάπτυξης των αναπτυξιακών πολιτικών όπως αυτές προτείνονται στο σενάριο Γ.

Όσον αφορά το τρίτο σενάριο ανάπτυξης, το οποίο κρίνεται πιο συμβατό με τις αρχές της αειφορίας οφείλουμε να επισημάνουμε ότι κάθε αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει αρχικά να βασίζεται σε έναν συνολικό χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

Στο γενικό πλαίσιο παρεμβάσεων η ομάδα εργασίας, μετά από την μελέτη της περιοχής και την επίσκεψή της σε αυτήν προτείνει :

- Ρυθμίσεις προστασίας του ορεινού όγκου της Πάρνηθας. Προσδιορισμός δευτερεύουσας ζώνης προστασίας Εθνικού Δρυμού (Π.Δ. 644/1961). Δημιουργία πυροπροστασίας
/Ο ορεινός όγκος δε φαίνεται να θίγεται τόσο πολύ από τη συνολική διαδικασία αστικοποίησης όσο από διακριτές περιπτώσεις ανάπτυξης συμπαγών οικισμών σε δασωμένες εκτάσεις (Θρακομακεδόνες, Διεθνής Ιπποκράτειος Πολιτεία)
- Δράσεις για ανάδειξη του Δήμου ως «πύλη της Πάρνηθας» - βελτίωση υφιστάμενης «φήμη» του Δήμου.
/Η δημιουργία ενός δημοτικού πάρκου δασικής αναψυχής και ενημέρωσης θα μπορούσε να βοηθήσει σε αυτήν την κατεύθυνση. Το πάρκο θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην πρόσβαση στον ορεινό όγκο (βόρεια Αμυγδαλέζα) ή ακόμα και στην περιοχή του Τατοΐου.
- Διασύνδεση σημείων ενδιαφέροντος και εναλλακτικών δραστηριοτήτων.
/Η ύπαρξη του ορειβατικού συλλόγου βοηθάει στην ανάπτυξη τέτοιων δράσεων Πεζοπορία, ποδήλατο και άλλες δραστηριότητες μπορούν να συνδεθούν με σχεδιασμένες πορείες.
- Οικολογική αναβάθμιση δασικών εκτάσεων.
/Παρατηρούμε περιοχές όπου η φυσική βλάστηση έχει υποβαθμιστεί κυρίως στις υπώρειες τις Πάρνηθας.
- Αξιοποίηση – ανάπλαση όλων των ρεμάτων. Αξιοποίηση, ανάδειξη και επαναφορά του υδάτινου στοιχείου
- Ιδιαίτερα για τον Κηφισό που καλύπτεται από τη «ζώνη προστασίας του Κηφισού» πρέπει να σταματήσει η καταστρατήγηση του θεσμικού πλαισίου από βιομηχανικές μονάδες αλλά και αυθαίρετους οικιστές. Κύριος παράγοντας της μη εφαρμογής είναι και εδώ η μη οριοθέτηση της ζώνης προστασίας επί του εδάφους.
- Αξιοποίηση αδόμητων χώρων και ημι-αγροτικών εκτάσεων. Απόδοση τους είτε για τη δημιουργία δικτύων πρασίνου είτε για καλλιέργειες, αγροτική γη.
- Δημιουργία δικτύου πρασίνου που θα συνδέεται άμεσα με τις νέες αναπλάσεις της περιοχής.
- Αναβάθμιση περιοχής ROM με νέα πολεοδομική οργάνωση, για αποφυγή των φαινομένων «γκετοποίησης» και κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ανάπλαση στρατοπέδου Καποτά και περιοχής Αμυγδαλέζας που θα αποτελούν την «είσοδο» για την Πάρνηθα και θα περιλαμβάνουν δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης

5.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

Η ανάγκη διαφύλαξης και ανάδειξης των ρεμάτων μέσα στην πόλη καθώς και ο σημαντικός ρόλος που αυτά επιτελούν αναλύθηκε παραπάνω. Η ανάγκη αυτή, στην περιοχή του Δήμου Αχαρνών είναι ακόμα εντονότερη αφού ο Δήμος παρά το μεγάλο φυσικό πλούτο που διαθέτει δεν έχει επαρκή αριθμό διαμορφωμένων δημόσιων χώρων⁸. Με βάση τα παραπάνω ως μελέτη περίπτωσης επιλέχθηκε το ρέμα της Καναπίτσας. Ο γραμμικός αυτός φυσικός άξονας, ενώ αρχικά αποτελούσε σημείο αναφοράς του οικισμού, γρήγορα εγκαταλείφθηκε, υπονομεύτηκε και αποτέλεσε στοιχείο που τελικά συντελεί στον διαμελισμό του χώρου. Σε ορισμένα σημεία, επιβάλλεται η σταθεροποίηση των πρανών, με συρματοκιβώτια από πέτρες που διασφαλίζουν τη σταθερότητα τους, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα και την απορρόφηση των βρόχινων υδάτων. Το σημαντικότερο, βέβαια παραμένει η προστασία του χώρου από τα σκουπίδια, καθώς πέραν της υποβάθμισης του χώρου, ενδέχεται να προκαλέσουν και κίνδυνο πλημμύρας, εξ' αιτίας της συσσώρευσης φερτών υλών. Ο προσβάσιμος κοινόχρηστος χαρακτήρας του ρέματος πρέπει να κατοχυρωθεί, μέσω διαμορφώσεων που θα επιτρέπουν την διαμονή χρηστών σε αυτό. Επιβάλλεται, επίσης και η αξιοποίηση του, ως συνδετήρια πορείας με την Πάρνηθα, μέσω της διασφάλισης και δημιουργίας μιας πράσινης διαδρομής για πεζούς και ποδήλατα, καθώς και επαρκείς εγκάρσιες συνδέσεις, με την κατασκευή πεζογεφυρών.

Σημαντικός είναι και ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας στον τρόπο διαχείρισης και αντιμετώπισης του ρέματος, έτσι ώστε να κινηθεί η προσπάθεια σε μια κατεύθυνση διατήρησης του φυσικού χαρακτήρα, αξιοποίησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ως βιότοπου και εξασφάλισης των αναγκών εκείνων συνθηκών ήπιας χρήσης.

5.2.1. ΣΕΝΑΡΙΟ Α – ΤΑΣΕΩΝ - ΜΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

- Εγκατάλειψη, απαξίωση και καταστροφή εναπομείναντος φυσικού τμήματος
- Με βάση τις σημερινές τάσεις διευθέτησης αναμένεται η μετατροπή του σε κλειστό αγωγό
- Μείωση χλωρίδας και πανίδας της περιοχής
- Ανάπτυξη φυτών που δρουν ανασταλτικά στην ανάπτυξη «υγεινών» ειδών χλωρίδας
- Εναπόθεση περαιτέρω σκουπιδιών-μαζών στις κοίτες του
- Διατήρηση του ως όριο που αποκόπτει τις όχθες του

5.2.2. ΣΕΝΑΡΙΟ Β – ΠΛΗΡΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

- Απομάκρυνση μη συμβατικών χρήσεων και κατασκευών από παραρρεμάτιες περιοχές
- Παρέμβαση σε όλο το μήκος του ρέματος και των κλάδων του
- Παρεμβάσεις καθαρισμού, διευθέτησης κοίτης, απομάκρυνσης αυθαίρετων και άλλων κατασκευών
- Άρση της απομόνωσης του δήμου με γειτονικούς με κατάλληλες κατασκευές
- Παρεμβάσεις που αποκαθιστούν τον χαρακτήρα του ρέματος στα πλαίσια της εποχικότητας, των βιοκλιματικών χαρακτηριστικών και της ανάδειξης της αυτοφύους βλάστησης

⁸ Το ανωτέρω συμπέρασμα συμπίπτει με τα αποτελέσματα της ομάδας δημόσιων χώρων.

5.2.3 ΣΕΝΑΡΙΟ Γ –ΗΠΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ– ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ

- Ένταξη του ρέματος στο χώρο και τις λειτουργίες της πόλης
- Απομάκρυνση μη συμβατικών χρήσεων και κατασκευών από παραρρεμάτιες περιοχές
- Μετατροπή σε πόλο έλξης – τοπόσημο για το Δήμο
- Δημιουργία χώρων στάσης, καθιστικά
- Σύνδεση με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας μέσω πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων, αθλητικών διαδρομών – είσοδος στον ορεινό όγκο, πάρκο Τατοίου
- Άρση «γκετοποίησης» ρέματος – ενοποίηση εκατέρωθεν περιοχών – κάθετες συνδέσεις

5.2.4 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

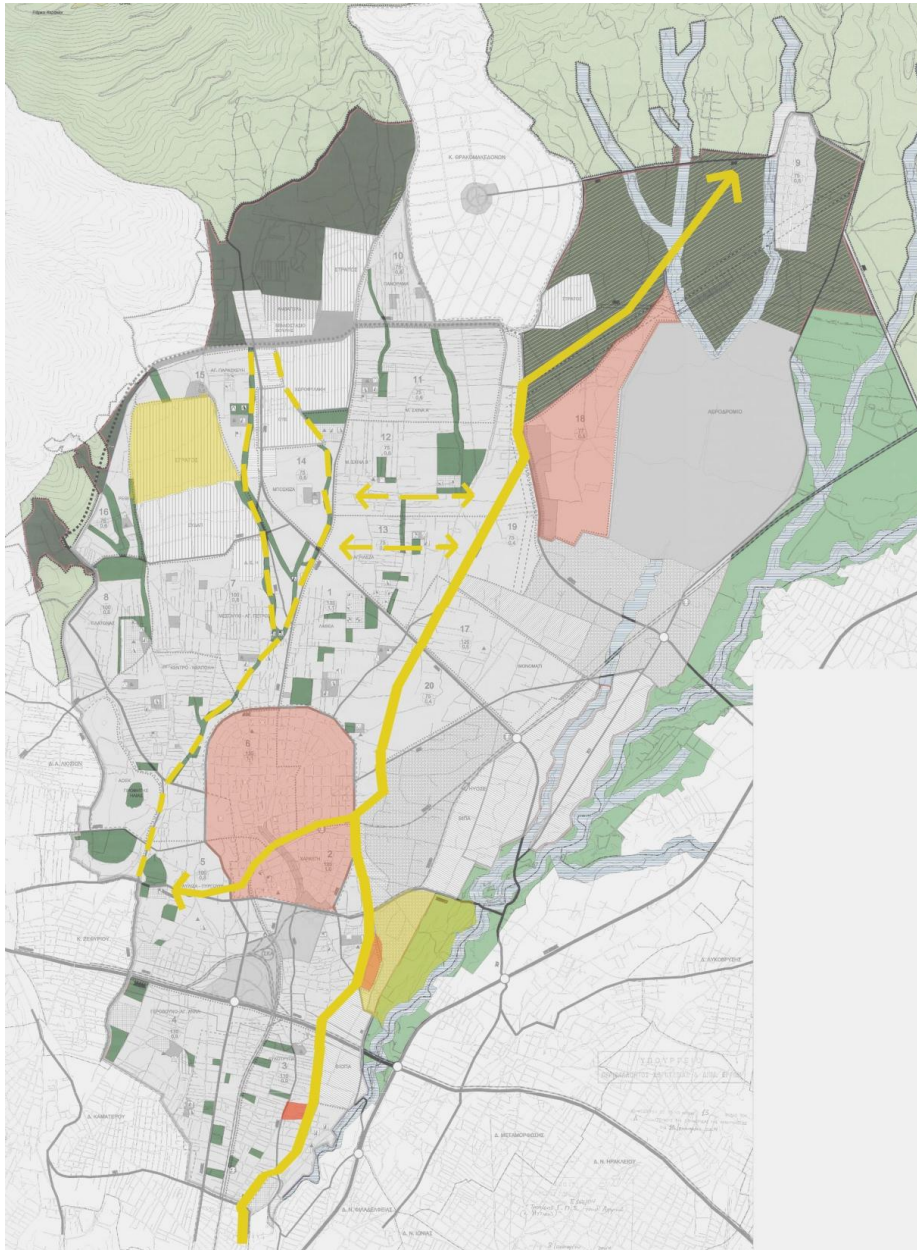
Δεδομένου του γεγονότος ότι ο υποβαθμισμένος χαρακτήρας των παραρρεμάτιων περιοχών οφείλεται στις αλόγιστες ανθρώπινες επεμβάσεις, γίνεται προφανές πως αν κάτι οφείλει να αλλάξει αυτό δεν είναι η φυσική οντότητα και ο χαρακτήρας του ρέματος, **αλλά η ίδια η πολιτική αντιμετώπισης του φυσικού αυτού στοιχείου**. Η πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί οφείλει να υποστηρίζει την περιβαλλοντική του λειτουργία, κατανοώντας ότι καθίσταται απόλυτα αναγκαίο, για τον υφιστάμενο αστικό χώρο λόγω της αισθητικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής του συνεισφοράς. Αναλύοντας τα παρεμβατικά σενάρια παρατηρούμε ότι η ισόρροπη, εφικτή και ταυτόχρονα βιώσιμη ανάπτυξη για τη χωρική εξειδίκευση μας μπορεί να έλθει δια μέσου της ανάπτυξης των αναπτυξιακών πολιτικών όπως αυτές προτείνονται στο σενάριο Γ.

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο παρεμβάσεων η ομάδα εργασίας, μετά από την μελέτη της περιοχής με βάση τα παραπάνω και την επίσκεψή της σε αυτήν προτείνει τη διατήρηση του ρέματος, τη διευθέτηση της κοίτης του σε ανοικτή διατομή και την κατασκευή κλειστού αγωγού, μόνο στις θέσεις που προβλέπεται να διασταυρωθεί με εγκάρσιους – ως προς αυτό – οδικούς άξονες. Ζητούμενο αποτελεί η αντιμετώπιση του ρέματος στο σύνολο του, ως ενιαίου σχηματισμού και όχι η υλοποίηση τμηματικών και αποσπασματικών μελετών.

Στόχοι πρότασης :

- Διατήρηση ρέματος κατά το δυνατόν στη φυσική του μορφή
- Διευθέτηση κοίτης με έργα ήπιου χαρακτήρα (συρματοκιβώτια,..)
- Ανάδειξη – προστασία ευρύτερης παραρρεμάτιας περιοχής (καθορισμός ζωνών προστασίας)
- Αντιμετώπιση του ως ενιαίου κοινόχρηστου χώρου (προηγουμένως η κοίτη του ρέματος είχε μπαζωθεί τμηματικά, με αποτέλεσμα να μην παρουσιάζει συνέχεια και να δυσχεραίνεται η απορροή των ομβρίων)
- Αποκατάσταση φυσικού αντιπλημμυρικού συστήματος
- Διάσωση και ενίσχυση φυσικών οικοσυστημάτων
- Βελτίωση μικροκλίματος και καταπολέμηση ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- Εξασφάλιση πολεοδομικού διαχωρισμού χρήσεων γης και ιδιαιτερότητας επιμέρους περιοχών
- Εξασφάλιση σύνδεσης δομημένων περιοχών με ευρύτερο φυσικό περιβάλλον
- Αισθητική αναβάθμιση αστικού χώρου
- Εξασφάλιση ελεύθερων χώρων αναψυχής, περιπάτου και επαφής με τη φύση
- Διαμόρφωση παραρρεμάτιων ζωνών ως δημόσιων αστικών χώρων πρασίνου, αυξάνοντας το ποσοστό του ελεύθερου κοινόχρηστου χώρου

- Προώθηση καθαρών τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία (ΒΙ.ΠΑ, ΒΙΟ.ΠΑ.) σε συνδυασμό με επεξεργασία των υγρών αποβλήτων πριν από την αποβολή τους στους υδάτινους αποδέκτες
- Αντιμέτωπιση αστικών τεχνικών υποδομών ως ολοκληρωμένου συστήματος και όχι ως μεμονωμένων τεχνικών ζητημάτων
- Χρησιμοποίηση διαπερατών από το νερό υλικών, ώστε αφενός να περιοριστεί ο κίνδυνος για υπερχείλισεις της κοίτης και πλημμύρες, αφετέρου να επιτρέπεται η ανατροφοδότηση του υδροφόρου ορίζοντα και να διατηρούνται χαμηλές οι θερμοκρασίες (επίδραση στο μικροκλίμα και τον υδρολογικό κύκλο)
- δυνατότητα διάνοιξης μπαζωμένων τμημάτων, απαλλοτρίωσης των ιδιοκτησιών αλλά και κατεδάφισης των αυθαιρέτων

Εικόνα 29 : Πρόταση βασικού άξονα πρασίνου που ακολουθεί το ρέμα της Καναπίτσας, διέρχεται από το Θολωτό Τάφο, τη Δημοτική αγορά, το κέντρο του Μενιδίου, το Ολυμπιακό Χωριό και καταλήγει στο κτήμα Τατοίου, που διαμορφώνεται στην ‘πύλη’ της Πάρνηθας.

Πηγή : ίδια επεξεργασία

6. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Η αποκατάσταση της σχέσης του φυσικού περιβάλλοντος μέσα στην πόλη οφείλει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για την ανάπτυξη του Δήμου με βάση την αειφορία. Σημαντικές είναι οι θετικές επιδράσεις από την εφαρμογή πολιτικών που θέτουν ως βασικό στόχο την περιβαλλοντική ανάπτυξη. Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, η κοινωνικοποίηση των πολιτών, η διασφάλιση καλύτερων συνθηκών υγιεινής, ο περιορισμός των επιπτώσεων από τις ανθρωπίνες δραστηριότητες στο περιβάλλον, η ευαισθητοποίηση του κοινού για τις περιβαλλοντικές αλλαγές που απειλούν την ανθρωπότητα, η διασφάλιση λοιπόν του δημόσιου – κοινόχρηστου χαρακτήρα του χώρου είναι μερικές εξ' αυτών.

Το ζητούμενο λοιπόν, για το Δήμο των Αχαρνών – όπως και για τα περισσότερα ελληνικά αστικά κέντρα – οφείλει να είναι η εξεύρεση επαρκών ελεύθερων χώρων και η οργάνωσή τους σε δίκτυα πρασίνου, με τρόπο που να λειτουργούν ως χώροι προσέλευσης και στάσης του κοινού. Πιο συγκεκριμένα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Δήμου – όπως αυτά αναλυθήκαν παραπάνω – και η ύπαρξη επαρκών ελεύθερων χώρων – χώρων πρασίνου παρέχουν τη δυνατότητα ανάπτυξής του προς αυτήν την κατεύθυνση. **Η άμεση αξιοποίηση τους και η θέσπιση ελέγχου τους σε συνδυασμό με δράσεις για ανάδειξη του Δήμου ως «πύλη της Πάρνηθας» όπως η δημιουργία ενός δημοτικού πάρκου δασικής αναψυχής και ενημέρωσης ή η ανάπλαση του στρατοπέδου Καποτά και της περιοχής Αμυγδαλέζας ή του Τατοΐου οφείλουν να αποτελέσουν μέρος των κατευθύνσεων ανάπτυξης του Δήμου. Η δυνατότητα ανάπτυξης αγροτικής γης στην περιοχή αποτελεί έναν ακόμα πλεονεκτικό παράγοντα περιβαλλοντικής ανάπτυξης. Η πληθώρα των ρεμάτων που διασχίζουν το δήμο και η περιβαλλοντική αντιμετώπιση τους μπορεί να επιφέρει πολλαπλές θετικές επιδράσεις.**

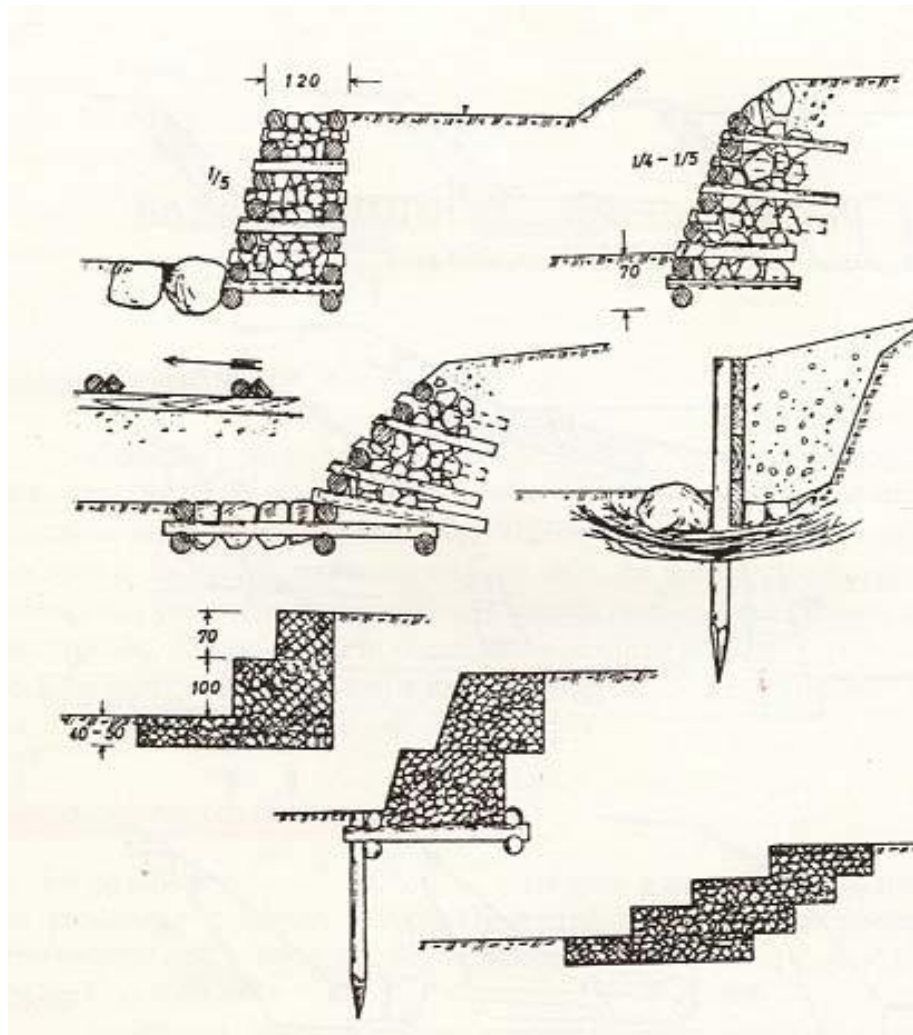
Το ρέμα αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο του αστικού χώρου. Ο γραμμικός αυτός φυσικός άξονας μπορεί να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου πρασίνου μέσα στη πόλη. Σήμερα, επιδιώκεται μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, η προστασία και ανάδειξη των ρεμάτων που διακρίνονται για το αντιπλημμυρικό ή περιβαλλοντικό τους ενδιαφέρον. Κρίνεται, επομένως απαραίτητη η αντιπλημμυρική θωράκιση των παραρεμάτων περιοχών και η ηπιότερη ανάπτυξη τους, με στόχο τη δημιουργία γραμμικών 'πράσινων' ζωνών – διαδρομών (γραμμικό οικολογικό πάρκο – περιβαλλοντικός διάδρομος – αθλητική διαδρομή) που θα συνδέονται με τους υπόλοιπους ελεύθερους χώρους της πόλης, μέσω της δημιουργίας πλέγματος αστικού πρασίνου και σύνδεσης του με το περιαστικό πράσινο (Πάρνηθα), προβλέποντας και τις απαραίτητες συνδέσεις (πεζογέφυρες). Η αξιοποίησή τους, ως γραμμικών ζωνών ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων με ήπιες χρήσεις και δραστηριότητες (εν δυνάμει 'πνεύμονας' πρασίνου και αναψυχής), που συμβάλλουν στη διατήρηση του φυσικού στοιχείου της πόλης, εμπλουτίζει τον πολυλειτουργικό αστικό χαρακτήρα της πόλης, αποδίδοντας της χαρακτήρα και ποιότητα διαβίωσης (οργάνωση παραρεμάτιας ζώνης σε χώρο συγκέντρωσης και αναψυχής – μια φυσική πλατεία).

Στο πλαίσιο των παραπάνω αρχών, επιβάλλεται η σύνδεση της ζώνης των υδατορέματων με τους υπόλοιπους κοινόχρηστους χώρους του Δήμου, σε συνδυασμό με τον καθορισμό των παραρεμάτιας περιοχών προστασίας, την επιβολή ειδικών όρων και περιορισμών στις χρήσεις γης – όρους δόμησης, που θα συμβάλλουν σε μια ηπιότερη οικιστική ανάπτυξη. Σημαντικός είναι και ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας στον τρόπο διαχείρισης και αντιμετώπισης του ρέματος, έτσι ώστε να κινηθεί η προσπάθεια σε μια κατεύθυνση διατήρησης του φυσικού χαρακτήρα, αξιοποίησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ως βιότοπου και εξασφάλισης των αναγκαίων εκείνων συνθηκών ήπιας χρήσης.

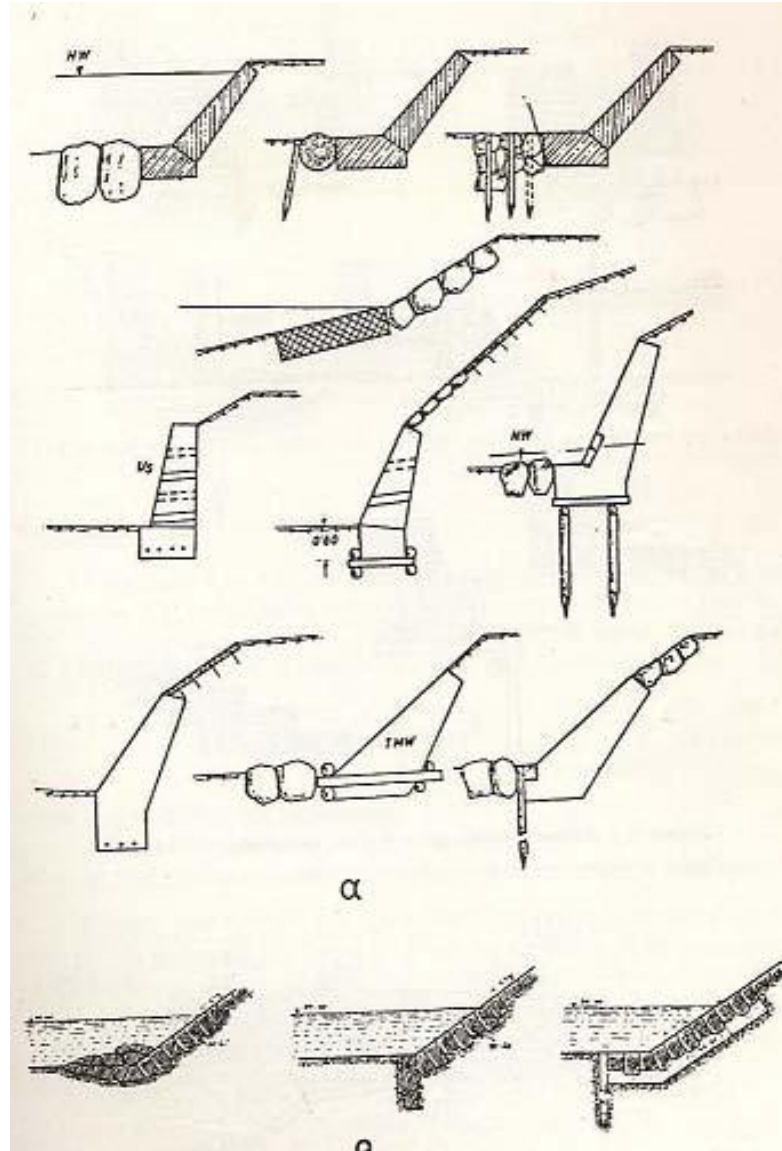
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βλαστός Θ., Πολύζος Ι.(1999) *Πολιτικές για το Αστικό Περιβάλλον – Η ευρωπαϊκή εμπειρία* Κεφ. 2, σελ. 91 – 112, ΕΑΠ, Αθήνα
2. Βλαστός Θ. (2008), *Σχόλια για το πράσινο βιβλίο προς ένα νέο πολιτισμό για τις αστικές μετακινήσεις*, εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα
3. Γρηγορίου Π.Γ, Σαμιώτης Γ.Δ, Τσάλτας Γ.(1993), *Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη*, Παπαζήσης, Αθήνα
4. Έππας Δ., Παρθενοπούλου Σ., Πουλιός Κ. (2007), *Διερεύνηση της εφαρμογής της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης στα πλαίσια των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ*
5. Κάραλη Μάχη (επιστ.υπεύθυνη – επιμέλεια τεύχους), *“Παρεμβάσεις στα ρέματα, εναλλακτικές προτάσεις σχεδιασμού”*, Ερευνητικό πρόγραμμα τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Αθήνα 2000.
6. Μπελαβίλας Νίκος, Βαταβάλη Φερενική (2009), *“Πράσινο και ελεύθεροι χώροι στην πόλη – Οδηγός για το περιβάλλον”*, Έκδοση WWF Ελλάς, Αθήνα 2009.
7. Πολυχρονοπούλος Δ. (2000), *Δυνατότητες μορφοποίησης του αστικού μικροκλίματος μέσα από τη διαδικασία του πολεοδομικού σχεδιασμού*. Στο: Βλαστός Θ., Καραλή Μ., Κοσμάκη Τ., Λουκόπουλος Δ., Πολύζος Γ., Πολυχρονόπουλος Δ., Χατζημπίρος Κ. *Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σχεδιασμού και της οικιστικής ανάπτυξης*, εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα
8. Πολυχρονοπούλος Δ. (2002), *Η ενσωμάτωση των βιοκλιματικών αρχών στον αστικό σχεδιασμό*. Στο: Βασιλάκης Κ. Βλαστός Θ., Ευαγγελινός Ε., Κοσμάκη Τ., Πολύζος Γ., Πολυχρονόπουλος Δ., Χατζημπίρος Κ. *Περιβάλλον και σχεδιασμός του χώρου*, εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα.
9. Δήμος Αχαρνών (1999), *“Πρόταση για την ανασυγκρότηση του Δήμου Αχαρνών μετά το σεισμό της 7ης .9.1999”*, Αχαρνές, Νοέμβριος 1999

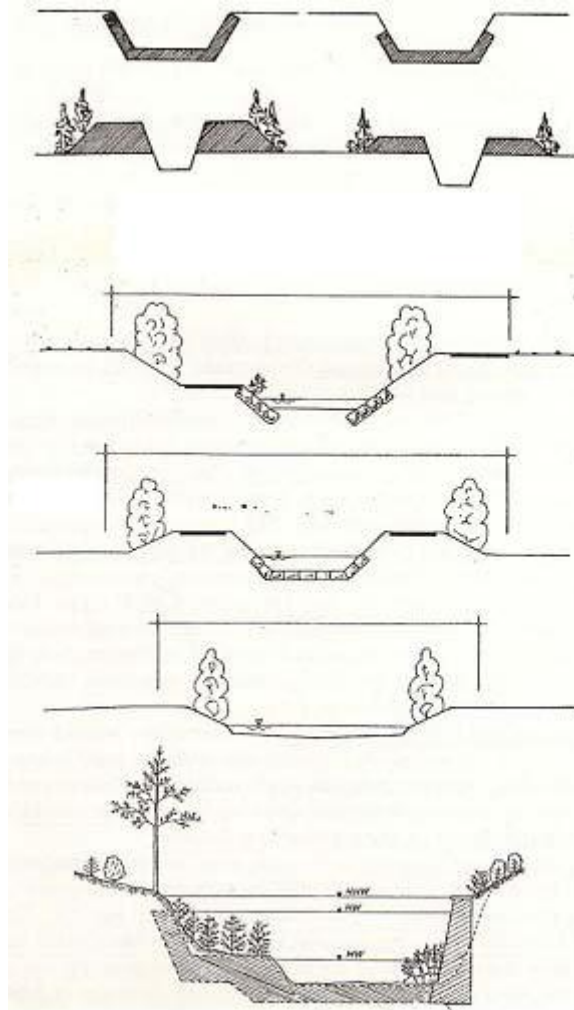
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

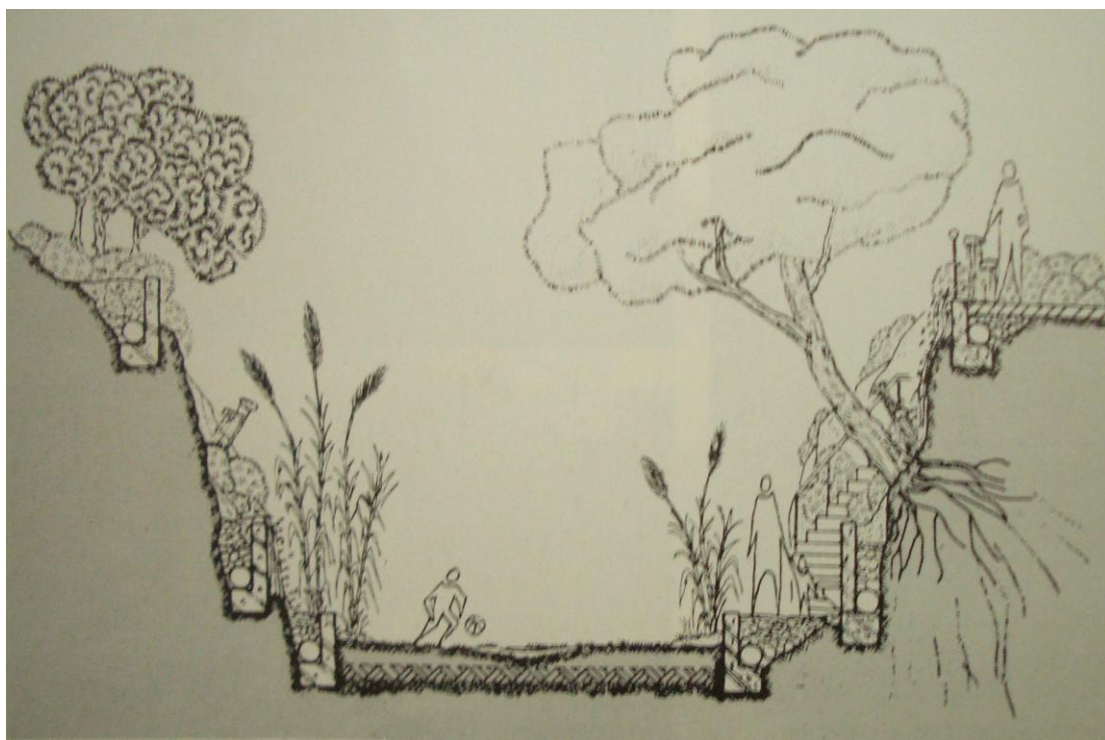
ΣΧΕΔΙΟ 1 : Τρόποι σταθεροποίησης πρανών ενός ρέματος
(Πηγή: Δημήτριος Κ. Κωτούλας, (1987), Κεφ Φράγματα, Διευθετήσεις
Χειμαρικών Ρευμάτων II, Μέρος II, ΑΠΘ, σελ. 184).

ΣΧΕΔΙΟ 2 : Τρόποι σταθεροποίησης της κοίτης
 (Πηγή: Δημήτριος Κ. Κωτούλας, (1987), Κεφ. Φράγματα, Διευθετήσεις
 Χειμαρρινών Ρευμάτων II, Μέρος II, ΑΠΘ, σελ. 183).

ΣΧΕΔΙΟ 3 : Τρόποι φυτοπροστασίας του ρέμματος
(Πηγή: Δημήτριος Κ. Κωτούλας, (1987), Κεφ. Φράγματα, Διευθετήσεις
Χειμαρρινών Ρευμάτων II, Μέρος II, ΑΠΘ, σελ. 190).

ΣΧΕΔΙΟ 4 : Χαρακτηριστική τομή στη ρεματιά Χαλανδρίου : Προτάσεις έργων αντιπλημμυρικής προστασίας και στήριξης των πρανών για τη προστασία του ρέματος και των μεγάλων αιωνόβιων δέντρων, ενίσχυση της χλωρίδας και διαμόρφωση χώρων περιπάτου και αναψυχής